

HAAGSE BEEMDEN

**WIJKGIDS
2023**

Ouderlijk huis

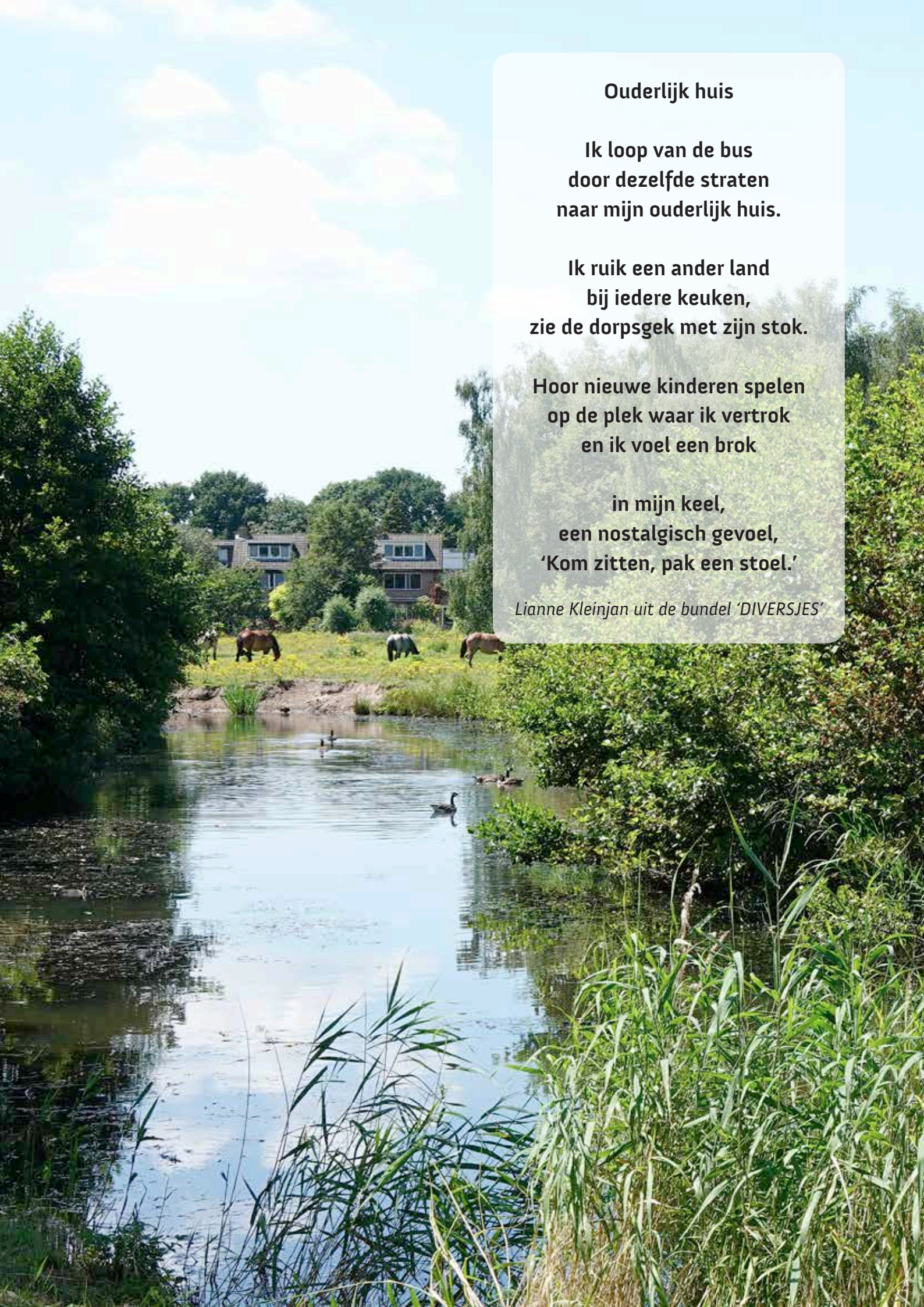
**Ik loop van de bus
door dezelfde straten
naar mijn ouderlijk huis.**

**Ik ruik een ander land
bij iedere keuken,
zie de dorpsgek met zijn stok.**

**Hoor nieuwe kinderen spelen
op de plek waar ik vertrok
en ik voel een brok**

**in mijn keel,
een nostalgisch gevoel,
'Kom zitten, pak een stoel.'**

Lianne Kleinjan uit de bundel 'DIVERSJES'

INHOUD

Gageldonk	4-5
Kesteren	6-7
Muizenberg	8-9
Paradijs	10-11
Kroeten	12-13
Overkroeten	14-15
Heksenwiel	16-17
Asterd	18-19
Kievitsloop	20-21
Groene Zône	22-23
Plattegrond met fietspaden	24-25
Emer	26-27
Klein Overveld	28-29
Hage Beemd	30-31
Voorzieningen Gageldonk	32
Winkelcentrum Heksenwiel	33
Winkelcentrum De Berg, Buslijnen	34
Buurtommetjes/Fietstocht/Wandelingen	35-38
Legendes uit de wijk	39-45
Ropsenbos	45
Nieuwe wijkvlag	46
GroteBroer/GroteZus	47

COLOFON

Medewerkers:

Marthy de Wilt
Alex De Vliegere
Piet van Overbeeke
Peter van Hout
Theo van de Gruiter
Juil Peters
Barbara van Essen

Vormgeving/Lay-out:

Peter van Hout

Fotografie:

Alex De Vliegere, Peter van Hout,
Marthy de Wilt, Piet van Overbeeke,
tenzij anders vermeld

Drukwerk:

De Huisdrukker Breda

Oplage:

1500 exemplaren

Het gebruikte lettertype 'Anivers' zou voor mensen met dyslectie beter leesbaar zijn.

VOORWOORD

Deze gids is gemaakt voor en door bewoners van onze prachtige wijk Haagse Beemden. In deze gids kunt u informatie vinden over het heden en verleden, want het zal u verbazen hoeveel geschiedenis en moois er in deze wijk te vinden is. Om het overzichtelijk te houden hebben we de verschillende buurten één voor één besproken, beginnend bij Gageldonk en dan linksom rond het groene Hart. Soms is er afgeweken van de buurt, omdat dit niet altijd logisch is. Soms overlappen dingen elkaar, bijvoorbeeld Muizenberg 4 = Paradijs 1. Ook de buitengebieden zijn niet vergeten, tenslotte horen ze ook bij onze wijk. Ondanks dat deze wijk nog niet zo oud is, (hij is pas langzaam ontstaan in de jaren 70 en daarna uitgegroeid tot de grootste wijk van Breda met zijn 27.000 inwoners) biedt hij tal van activiteiten, natuur en cultuur aan. Wist u trouwens dat de naam Haagse Beemden betekent, 'de natte gronden van heerlijkheid Hage'? Zo heette dit gebied vroeger dus al. Hage was een groot gebied met veel grond, vele malen groter dan Breda. Hage werd later Princenhage en dat werd weer in 1942 ingelijfd bij Breda. De gronden die ten noorden van Princenhage lagen, kwamen in handen van Prinsenbeek. Maar Breda bleef groeien en zocht plaats om te bouwen, hun oog viel op de Haagse Beemden. Zodoende werd in 1976 de Haagse Beemden toegevoegd bij Breda, maar de oorspronkelijke bewoners voelen zich nog steeds verbonden met Prinsenbeek.

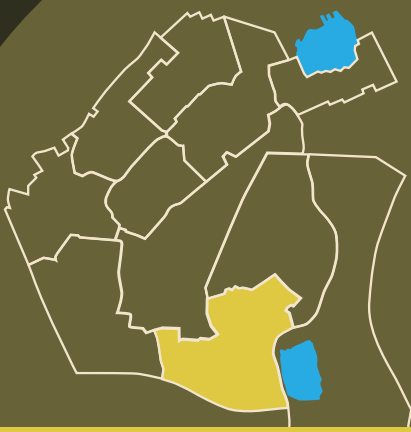
Voor actueel nieuws over de wijk kijkt u op:
www.hbnieuws.nl/wijknieuws

Mogelijk gemaakt door

Gemeente Breda

GAGELDONK

De buurt ligt tussen Kievitsloop en Kesteren. Ze wordt ook wel aangeduid als de eerste woonbuurt Haagse Beemden. De eerste sleutel werd uitgereikt op 27 januari 1978. De familie in kwestie kreeg van BN-de Stem ter gelegenheid hiervan een taart cadeau en hun foto in de krant.

De buurt is grotendeels gebouwd tussen 1977 en 1990. Het gros van de woningen is laagbouw en ruim 70 % bestaat uit koopwoning.

GESCHIEDENIS

In de Heerlijkheid Gageldonk stond ooit een kasteel, het Huys Gageldonck. In 1573 werd dit kasteel door de watergeuzen in brand gestoken. Alleen het poortgebouw bleef overeind. Dit maakt tegenwoordig deel uit van de hoeve 'het Hoog-huys'.

ZWERFBOEKEN

- Dun Kopse Kant, Kantendeemd 30
- Noortberghmoeren 111
- Kinderzwerfboeken, Brandendeemd 7

Ook de **slotkapel** die bij het kasteel behoorde is er nog. Dit is nu de kapel van de H.H. Maria en Dymphna (de kapel van Gageldonk).

<https://augustinusparochiebreda.nl/kerken/dymphna-kapel/>

Ben je geïnteresseerd in de geschiedenis, kan je op het erfgoedweb (<https://erfgoed.breda.nl>) van alles vinden over opgravingen in Gageldonk.

OPENBAAR VERVOER

Door Gageldonk rijdt de stadsdienst, lijn 2 (zie buslijn-kaart blz. 35)

SCHOLEN/KINDEROPVANG

• Nuts Basisschool de Hoogakker,

Wandelakker 60,
4824 SG
nbsdehoogakker.nl

Kinderopvang

• Kober Kindcentrum Kiekeboe,

Gageldonksepapad 3, 4824 PP

kober.nl/locaties/kiekeboe-kinderdagverblijf/

• Kinderdagverblijf Hupsakee

locatie Louwersdonk 54, 4824 DE

www.kdvhupsakee.nl

SPEELPLEKKEN

- Muitenpad/Moerenpad : **Calisthenics/street workout park** Langs het Muitenpad staat ook een watertappunt
- hoek Maaibeemd / Hooibeemd
- Brandenbeemd 46 achter huizen
- Beemd 5 trapveldje en mini skate
- Gouddonk 11 achter huizen
- Katerdonk 51 achter huizen
- Heienlangdonk 49 achter huizen
- Donkweg / Reiendonk
- Langdonk 27 achter huizen • Weegbladtuin 19
- Loopakker / Wandelakker • Bremtuin 45

ZITBANKEN

- Schippersdonk • Tussen huizenblok Langdonk
- WC de Donk • Maaibeemd • Complex Aardrijk (tuin) • Moerenveld • bij sportveld the Gunners
- Hondenuitlaatplaats bij het kapelletje • rond tennisveld TV Haagse Beemden • Peerdsbroek
- Bremtuin • Putakker • Walpad • Loopakker
- bij BS de Hoogakker

AED

- Brandveiligheidsinstituut Pistorius, Moerenpad 24
- CW het Aardrijk, Aardrijk 57
- Flatgebouw, de Heze 1, in hal naast brievenbussen
- Particulier, Voortakker 11, (rechtsonder de carport)
- Particulier, Loopakker 29, (Rechts aan de muur onder de carport)
- Tennisvereniging HB, Kantenbeemd 1, in kantine

VOORZIENINGEN

- **Buurthuis Gageldonk**, Gageldonksepapad 5, 4824 PP
www.buurthuisgageldonk.nl
- **Surplus Jongerencentrum Galaxy**, Gageldonksepapad 3A, 4824 PP
- **Gymzaal Wandelakker**, Wandelakker 66, 4824 SG
- **De Kapeltuin** (volkstuintuin/kruidentuin), Moerenpad 10, 4824 PA
- **Het Aardrijk**
Centraal Wonen Aardrijk
Aardrijk 1, 4824 BS
www.aardrijk.nl

Veel (sportieve) voorzieningen zijn gesitueerd rond of op het Hooghuyspark. Dit is aangelegd rond het voormalig kasteeltje Gageldonk, om de zichttas vanuit de Torendreef van Burgst op de grote toren van Breda vrij te houden.

- **The Gunners**, (voetbalclub), Wikketuin 15 A, 4824 PN
www.gunners.nl
- **TV Haagse Beemden** (tennisvereniging), Kantenbeemd 1, 4824 NB
www.tv-haagsebeemden.nl

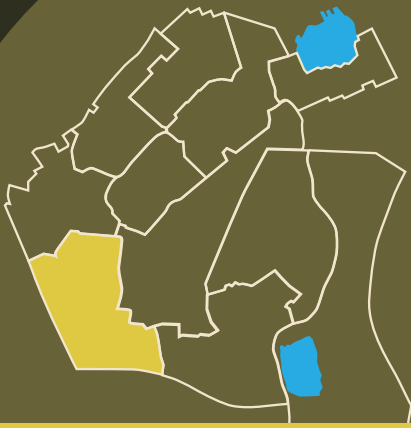

Op Katerdonk 38 is een **HB Info-punt** op woensdag van 10.00-12.00 uur.
<https://infopunthb.com/>

Overige voorzieningen en **WC De Donk** zie blz.32

HONDENUITLAATPLEKKEN

- Wandelakker
- Wilgenbroek
- Wikketuin/Moerenpad (hondenloop gebied)
- Gageldonksepapad

KESTEREN

De oude verwijzingen beginnen o.a. met Kaster. Je kunt voor de naam aansluiting zoeken bij het latijn. Castra betekent versterking. In Nederland en België zie je vaak de toevoeging Lo, wat staat voor bos. Ook kun je jezelf afvragen of Kaster eventueel een boomnaam zou kunnen zijn. Als je dat als uitgangspunt neemt kom je bij de Tamme Kastanje uit. Die is in deze contrèien door de Romeinen binnengebracht. Dan zou Kesteren een toponymische aanduiding zijn voor het hier voorkomen van die boom. Overigens is (en was) de tamme kastanje waardevol.

In de hoek Wilgenbroek/Arenberglaan ligt "de Kamertjes", dat is een laaggelegen en drassig agrarisch gebiedje, omgeven door hakhout-

wallen, elzen en wilgen. Het gebied is in zijn oorspronkelijke staat behouden en in beheer bij de vogelwerkgroep.

Aan de landgoederenzone, grenzend aan Kesteren liggen de Cingeltjes. Die bestaan uit een cirkelvormig eiland, omgeven door

dubbele cirkelvormige grachten met daaromheen weer een U-vormige wal. Het is vermoedelijk omstreeks 1200 opgericht door de Hertog van Brabant, als grensvesting tegen Holland. Het is het enige archeologische rijksmonument van de wijk.

Het hout werd gebruikt voor het maken van duigen voor biertonnen.

Het is een woonbuurt die is verdeeld in Broeken en Hammen. Verder behoort het bedrijventerrein Moskes tot Kesteren. In de Hammen staan 280 woningen met platte daken. Dit komt doordat er in de periode dat Kesteren werd gerealiseerd, er soberder moest worden gebouwd omdat er minder subsidie werd verstrekt, waardoor er geen mogelijkheid meer was voor schuine daken en de daarbij behorende zolder.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

• Kbs Olympia

Vlierenbroek 28, 4822 XM

<https://basisschoololympia.nl/>

Partners:

- Top Noord (Kober)
Vlierenbroek 30, 4822 XM
<https://kober.nl/locaties/top-bso-noord-buitenschoolse-opvang/>
- Grote broer en zus (GBGZ) (zie ook pag. 45/46)
- Breda Actief
- Logopediepraktijk Lente
- Stichting Mees (dagopvang gehandicapte kind)
- De Sleutel (zie voorzieningen)

VOORZIENINGEN

- **Kinderboerderij 'de Sik'**
Kesterendreef 14, 4822 WT
www.de-sik.nl
- **Het Beemdhuys**, Wonen met dementie
Julie Claeystraat 27, 4822 VZ
<https://dagelijks-leven.nl/huizen/breda-het-beemdhuys/>
- **Ontmoetingscentrum de Sleutel**
Vlierenbroek 30, 4822 XM
voor activiteiten en kringloopwinkel
www.desleutelbreda.nl
- **Depandance Politiebureau**
Hambroeklaan 3, 4822 ZZ. Alleen op afspraak
- **Dierenarts**, Hambroeklaan 3, 4822 ZZ
<https://www.anicura.nl/klinieken/breda/breda-taxandria/>
- **Gymzaal Olympia**, verschillende verenigingen
Vlierenbroek 30, 4822 XM
<https://www.breda.nl/file/346605/download>
- **Restaurant Merlina**, Hambroeklaan 1
<https://www.restaurantmerlina.nl/>
- **Lot66 urban**, Hambroeklaan 1
<https://www.lot66.nl/lot66-urban>
- **Sportplaza**, Hambroeklaan 1
<https://sportplazafitness.com/locaties/breda/>
- **Zweminstituut**, Hambroeklaan 1
<https://zweminstituut-breda.nl/>
- **Kapper Alisandro**, Hambroeklaan 1
<https://www.kapperalissandro.nl/>
- **Bastion Hotel Breda**
Lage Mosten 4, 4822 NJ
bastionhotels.com
- **Het Ropsenbos**
Zie bladzijde 45

ZITBANKEN

- Arenberglaan • Wilgenbroek
- Westerhagelaan • Park Kesteren • Cruiff Court
- Heiningpad • Maria Koijenhof • Tussen Juliana de Lannooystraat en Johanna Reintjesstraat
- Laaghamaan • Achter Johanna Uyfkesstraat/Jeannette Houwingstraat • Weipad • Melkpad

OPENBAAR VERVOER

- NS-station Breda-Prinsenbeek
- Buslijn 2 (zie buslijn-kaart blz. 35)

SPEELPLEKKEN

Aan de lantaarnpalen zijn gele bordjes met een pijl bevestigd die de richting aanwijzen van een speelplek, het getal wat erbij staat betekend hoeveel voetstappen deze speelplek is.

- Park Kesteren, tegenover kinderboerderij de Sik met speeltuin en fitnessapparaten
- Wilgenbroek
- Julie Claeystraat / Kesterenlaan
- Maria Koijenhof • Elzenbroek • Vlierenbroek
- Elise van Calcarstraat 15, achter huizen
- Cruiff court, Kesterendreef met watertappunt en dj draaitafel

Cruiff court

Cruiff court

Park Kesteren

HONDENUITLAATPLEKKEN

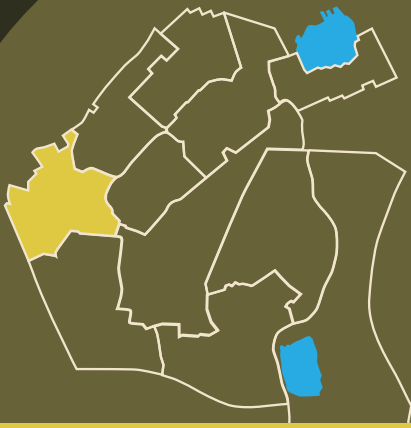
- Hamplein; omheind hondenlosloopterrein
- Hoek Kesterendreef/Vlierenbroek; hondenlosloopterrein
- Langs het Melkpad
- Langs het Walpad, achter Wilgenbroek
- Langs het Walpad, parallel aan Backer en Ruebweg
- Elzenpad, parallel aan Arenberglaan
- Heiningenpad
- Burgstedreef
- fietspad langs Westerhagelaan
- Langs het Kesterenpad, achter Elzenbroek

ZWERFBOEKEN

- Kbs Olympia, Vlierenbroek 28
- Kinderboerderij 'De Sik', Kesterendreef 14

AED

- Melodie kinderdagverblijf, Hambroeklaan 1, op buitengevel gevel rechts van achteringang
- Stichting MEES, Vlierenbroek 32, rechts aan de muur, naast gebouw de Sleutel
- Particulier, Wilgenbroek 7, rechts van de garage
- True Lime Software, Hoge Mosten 8, aanbellen
- Interscience, Tinstraat 16, bij receptie

MUIZENBERG

Waar komt de naam vandaan? De geleerden verwijzen naar Het Muisbroek in Ekeren dat in 1267 “Mosibruck” heette. Moos betekent hier poel, moeras of slijk. Dan zou Muizenberg betekenen “Berg te midden van moer”. Of ... weten de oorspronkelijke bewoners het beter. Die geven aan dat als het gebied onder water kwam te staan, de Muizenberg (de verhoging in het landschap) toevluchtsoord was voor muizen en andere dieren uit de polder. De Muizenberg is met zijn 1.28 meter boven NAP het hoogste punt in de gehele Haagse Beemden. De contour ervaar je nog als je over de Muizenberglaan rijdt of loopt. De weg gaat opeens een stukje naar beneden.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

In Muizenberg zijn geen scholen aanwezig, de dichtst bijzijnde scholen liggen in Paradijs of Kesteren.

• Kinderdagverblijf Miezemuis, Kober

Muizenberglaan 15, 4822 TV
<https://kober.nl/locaties/miezemuis-kinderdagverblijf/>

PLANTENBIEB

- Bergdreef 6

ZITBANKEN

Inmiddels raakt de buurt aardig vol met fraaie zitbankje die gemaakt zijn door de wijkbewoners. Je kunt ze overal in de buurt tegen komen. (social sofa's).

- Achter de Bertelsberg
- Kesterenlaan
- Viktorsberg
- Klarenberg
- Skatepark

SPEELPLEKKEN

• Skate park Haagse Beemden

Het skatepark ligt ingeklemd tussen het Paradijsspad en de Bergdreef.

Verder zijn de speelplekken aangeduid met gele bordjes in de vorm van pijlen, die aan de lantaarnpalen hangen, daarbij staat hoeveel voetstappen het is naar het volgende speelplekje.

- Bergdreef 130
- Een **bewegtuin** met jeu de boules bak, achter de huizen aan de Bertelsberg.

Sinds augustus 2022 is er een gloednieuw medisch centrum geopend:

• **Medisch Centrum Westerhage**

Muizenberglaan 13, 4822 TV

Het Huisartsenteam Westerhage

<https://westerhage.hethuisartsenteam.nl/home>

Star-shl

www.star-shl.nl/patient/

Breda Fysiotherapie

www.breda-fysiotherapie.nl

Consultatiebureau Jong JGZ

www.jongjgz.nl/breda/breda-noordwest-haagse-beemden

Echocentrum Focus

echocentrumfocus.nl

Apotheek Servicepunt Westerhage

met medicijnautomaat buiten openingsuren

Podotherapie Wervenschot

www.podotherapiewervenschot.nl

EHC Kinderfysio

<https://ehcfysio.nl/locatie/muizenberg/>

évanie Oefentherapie Cesar

www.evanie.nl/nieuwe-locatie-medisch-centrum-westerhage

Logopediepraktijk Lenté

www.logopediepraktijklente.nl

Surplus wijkverpleging

www.surplus.nl

• **Winkelcentrum De Berg**

Zie pagina 34

Op Alexberg 2a is een **HB Info-punt** op donderdag van 19.00-21.00 uur. <https://infopunthb.com/>

• **Groen warmte station**

Dit station krijgt biogas vanaf de waterzuivering Nieuwveer via een aangelegde gasleiding. De geproduceerde elektriciteit wordt terug gevoerd naar de zuivering. De warmte wordt middels het warmtenet de wijk in gepompt.

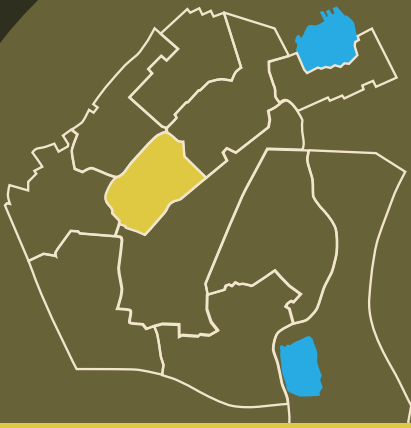
HONDENUITLAATPLEKKEN

- Muizenberglaan
- Ma Ueberfeldstraat
- Het stukje fietspad wat tussen de Bergdreef en de Cingeltjes ligt. Van het bruggetje tot het skatepark.
- Langs de Westerhagelaan en het Medisch Centrum Westerhage

OPENBAAR VERVOER

Buslijn 2 (zie buslijn-kaart blz. 35)

Aan de Bredestraat staat nog een boerderij met de naam Grote Muizenberg, nu Ann's Hoeve.

PARADIJS

In Paradijs zijn verschillende woontypen (350) te vinden. Van zelfbouw, flat, huurwoning, koopwoning en patiowoningen. Het kenmerk van Paradijs is dat het water en het groen diep doordringen in de woonbebouwing. Paradijs wordt nu nog doorklieft door hoogspanningsmasten, maar na jarenlange strijd komt daar nu binnenkort een eind aan en worden de leidingen ondergronds gebracht. Onder de hoogspanning loopt een groen lint aan lage bebossing. Daar waar het aansluit op de Burgstsedreef is een paddenpoel gecreëerd. De naam Paradijs suggereert iets exotisch, vandaar de vogelnamen die je hier als straatnaam vindt.

Wat veel mensen niet weten is dat de vier-, zes- en viertienbunder ook bij Paradijs horen. Terwijl hun naam zou doen vermoeden dat het bij Heksenwiel hoort. Toch is de oorsprong Paradijs anders. Ten eerste lag het aan de overkant van de ringweg, dat wat nu Kroeten heet. En ten tweede kwam de naam niet voort uit exotisch landschap, maar omdat dat stuk van de Haagse Beemden zo laag lag en er dus lang water in de grond was, was dit het groenste stukje van de Haagse Beemden. Het gras was hier lekker mals, wat weer goed was voor de koeien. Zodat ze voldoende melk gaven.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

• Graaf Engelbrecht

Ganzerik 3, 4822 RK

Website: www.graafengelbrecht.nl

Graaf Engelbrecht is een openbare scholengemeenschap voor mavo, havo en atheneum.

• High School Sport

een combinatie van trainen en leren.

• High School Media & Design

Verschillende vormen van media.

• High School Pionier

Vakspecifieke kennis.

De huidige naam is het Graaf Engelbrecht college, maar de toegangspoort van het oude Rijkslyceum is in 2015 geplaatst op het plein voor de school. Het is een gevelkunstwerk van Hugo Brouwer. Het kunstwerk uit 1956 is een keramisch reliëf. Het bestaat uit twee panelen. Op het linkerpaneel is een leerling afgebeeld die de eerste klas van de

school betreedt. Op het rechterpaneel staat onder een zon het resultaat van een schoolopleiding afgebeeld: kennis.

• Curio

Ganzerik 76, 4822 RK

www.curio.nl/locaties/ganzerik-76/

Tegenover het Graaf Engelbrecht college vindt je Curio, onderwijs voor volwassenen vanaf 18 jaar.

• Basisschool de Rietvink

Kraanvogel 92, 4822 RB
www.derietvink-breda.nl

Ook sport BSO Flekss is hier gevestigd.

VOORZIENINGEN

• Sporthal Haagse Beemden

Ganzerik 1, 4822 RK

Naast het Graaf Engelbrecht ligt de sporthal Haagse Beemden, met diverse zalen, waar zowel door de verschillende scholen als diverse verenigingen gretig gebruik van wordt gemaakt.

Sporthal De Haagse Beemden is uitstekend geschikt voor sporten zoals basketbal, voetbal, hockey, volleybal en badminton.

• Sportpark Paradijs

Ganzerik 80, 4822 RK

www.wds19.nl

Tussen Muizenberg en Paradijs is het sportpark Paradijs gehuisvest.

Dit is de thuisbasis voor WDS'19 (voetbal).

Het park heeft 2 kunstgrasvelden voor 11 tegen 11 voetbal en een grasveld waar alleen pupillenvoetbal (8 tegen 8 / 6 tegen 6) gespeeld kan worden. Verder beschikt WDS'19 over haar eigen clubhuis en 8 kleedkamers.

• HV United

Ganzerik 82, 4822 RK

www.hvunitedbreda.nl

HV United heeft zijn eigen veld en clubhuis.

• Sportcafe de Ganzerik

Ganzerik 1, 4822 RK

Website: <https://www.sportcafe-deganzerik.nl/>

Hier kun je o.a. darten.

• Jeftha Evangelische kerk Breda

Ganzerik 3, 4822 RK

<http://www.jefta.org/>

Jefta is een interculturele kerk.

Elke zondag om 11:00u samenkomst in het Graaf Engelbrecht.

Na de dienst is er tijd voor koffie.

• BSO Flekss

Website: flekss.nl/locaties/de-rietvink/

In BS de Rietvink is er beschikking over een ruime aula, een kleine gymzaal en een leuk, uitdagend schoolplein. De kinderen genieten van uitdagende sportactiviteiten. Locatie De Rietvink is voor kinderen die in groep 1-2-3 zitten.

ZWERFBOEKEN

- Minibiep 'Scholekster', Scholekster 17
- Bs De Rietvink, Kraanvogel 92

ZITBANKEN

- Rond sportvelden Paradijs • Paradijslaan
- langs het pad in de groenstrook onder de hoogspanning
- Roerdomp • Blauwvoet,

AED

- PCBS de Rietvink, Kraanvogel 92, rechts van ingang poort
- Invinity Media, Blauwvoet 4, bij voordeur

SPEELPLEKKEN

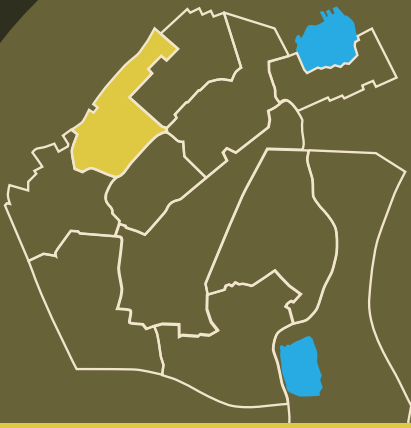
- Blauwvoet / Kerkuil
- Roerdomp
- Veertienbunder, speelplek

HONDENUITLAATPLEKKEN

- Onder de hoogspanningsmast, ter hoogte van de Graaf Engelbrecht.
- Hoek Westerhagelaan-Paradijslaan, aan de kant van het Heksenwiel, naast het water.
- Langs het Burgstpad (achter de Stormvogel)
- Achter de flat aan de Ganzerik is een hondenuitloopveld, dit loopt achter het sportpark naar de skatebaan.
- Langs het paradijspad, ter hoogte van de sportvelden.

OPENBAAR VERVOER

Buslijn 2 (zie buslijn-kaart blz. 35)

KROETEN

Kroeten is een woonwijk in de Haagse Beemden met circa negenhonderd woningen, gelegen tussen de wijken Muizenberg en Overkroeten. De naam verwijst naar de Kroeten, een gebied dat behoorde tot de buurtschap Burgst in Hage-Hertog (Prinsenhage). De oudste vermelding dateert uit 1500 toen het gebied Croighde werd genoemd. Kroeten bestaat voornamelijk uit laagbouw. Alleen langs de rand bij Kroeteneiland zijn enkele flats gebouwd. Hier is ook een waterpark. De flats langs de Westerhagelaan worden 'de aquariums' genoemd vanwege hun opvallende kleur. De wijk is in fasen opgeleverd vanaf 1999.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

• RK Basisschool 'De Driewing'

Oeverzegge 1, 4823 MS Breda
www.driewing.nl

De Driewing is een kleinschalige school. Leerlingen ontwikkelen zich in een veilige leeromgeving. Alle leerlingen krijgen duidelijke en uitdagende lessen. Lezen krijgt op deze school extra veel aandacht.

• Nutsbasisschool 'Burgst'

Moeraszegge 73, 4823 MH Breda
www.nbsburgst.nl

NBS 'Burgst' is een grote basisschool met thans twee locaties die voor ouders en kinderen min of meer als een aparte school opereren, locatie Groene Hil en locatie Kroeten. (zie ook locatie Groene Hill - Heksenwiel)

- **Kober**
Kindercentrum 'Dolfijn'
Moeraszegge 71
4823 MH Breda

Nbs Burgst biedt in samenwerking met KOBER op de locaties Kroeten en Heksenwiel vóór-, tussen- en naschoolse opvang aan.

- **Gymzaal de Kroeten**

Moeraszegge 6g
4823 MH Breda

De gymzaal heeft
1 volleybalveld,
1 badmintonbaan,
1 (klein) basketbalveld

VOORZIENINGEN

- **Medisch Centrum Kroeten**

Helmkruid 2-8, 4823 MK Breda
www.mckroeten.nl

Apotheek Kroeten

www.serviceapothek.nl/kroeten

Huisarts Bressers

Huisartsenpraktijk Jagt

www.huisartsenpraktijkjagt.nl

Co-Med praktijk Breda-Kroeten

comedbreda-kroeten.nl

Tandartsenpraktijk Kroeten:

www.tandartsenpraktijkkroeten.nl

Paramedisch Centrum Breda

www.pmcbreda.nl/Welkom.htm

Praktijk Ons Verloskundige Huis

www.verloskundighuis.nl

Verloskundige Centrum Breda

www.verloskundigcentrum.nl

- **Het annafrij huis**

Sterrenkroos 9, 4823MD Breda

www.hetannafrijhuis.nl

Voor tijdelijk verblijf dementerende ouderen.

SPEELPLEKKEN

- Dotterbloem: zandbak
- Winter, herfst, zomer, lente (*De autovrije zone tussen Waterviolier en Moeraszegge*)
- Priemkruid
- Waterweegbree, vissteiger en speelplek
- JOP-plek bij Nbs 'De Burgst'

ZITBANKEN

- Waterweegbree
- Priemkruid
- Hoek Priemkruid/Waterweegbree
- Dotterbloem
- Waterviolier
- Winter, Herfst, Zomer, Lente

HONDENUITLAATPLEKKEN

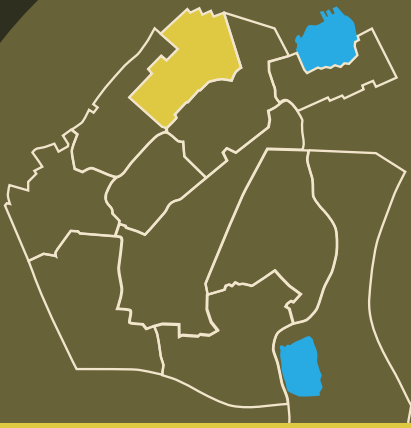
- Hoek Waterviolier/Dotterbloem
- Sterrenkroos 2 plekken
- Waterviolier, 2 plekken

AED

- Particulier, Lisdodde 47, 4823 MB, Breda 24/7 In voortuin naast kliko's
- P&P Regisseurs, Zwanebloem 17, 4823 MV, Breda. 24/7 in pandig kast onder carport

ZWERFBOEKEN

- Mini bieb Lisdodde, Lisdodde 103

OVERKROETEN

Het zeer rustige wijkdeel Overkroeten ligt aan de noordkant van de wijk Haagse Beemden, grenzend aan Heksenwiel en Kroeten. Het werd samen met Kroeten als laatste gebouwd (rond 1990) en vormt het sluitstuk van de Haagse Beemden.

Veel straatnamen eindigen op -Slagen. Een slag of slaag is een oude aanduiding voor een smal perceel

land. Moerassig land waar vroeger turf gewonnen werd. Zo zijn er onder meer de Grote, Lange, Korte en Kromme slagen. De Bredestraat aan de noordkant van Overkroeten vormt de grens met het buitengebied Hagebeemd.

Overkroeten telt momenteel ruim 3200 inwoners. Op het 'Heksenrij'-eiland staan twaalf bijzondere kubuswoningen met een cilindervormige bovenbouw en de al even markante woontoren 'de Roos'.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

- **Kbs de Kievitsloop**,
't Blok 175, 4823 JJ
www.kievitsloop.nl
Kleinschalig basisonderwijs

HONDENUITLAATPLEKKEN

- Schipperslagen, op twee plekken
- Langs het Bunderkenspad ligt een mooi beschutte, omheinde hondenuitlaatplaats.

VOORZIENINGEN

Het **Medisch centrum Kroeten** met huisartsenpraktijken, fysiotherapie en apotheek behoort weliswaar tot wijkdeel Kroeten maar grenst direct aan Overkroeten. De dichtstbijzijnde winkelgelegenheid is winkelcentrum Heksenwiel.

Aan de westrand van het wijkdeel is een volkstuintencomplex gelegen van de **Bredase Amateur Tuinders (BAT)**. De ingang bevindt zich aan het Fonteinkruid.
bestuur@bat-overkroeten.nl

SPEELPLEKKEN

- 't Blok, NAC Breda Playground
Hier is ook een watertappunt aan de kant van Keislagen
- Heksenwiellaan / Het Zand, kinderspeelplaats
- Brede Slagen, speelveldje
- Overkroetenlaan
- Schipperslagen, speelplek
- Zandslagen / Donkslagen, speelplek
- Speelplek Diepzand / Laagzand
- Bingelkruid

OPENBAAR VERVOER

Buslijn 2 (zie buslijn-kaart blz. 35)

AED

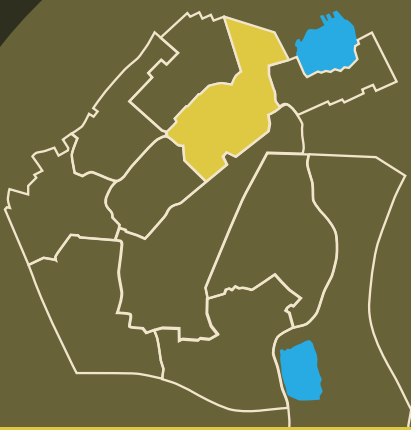
- Praktijk Innercircle, Weideslagen 2, rechts van voordeur
- Particulier, 't Zand 33, rechts aan de muur van garage
- A&A-advies, Rietveen 10, links onder lamp

ZITBANKEN

- Schipperslagen op speelplek
- Donkslagen op speelplek tegenover Zandslagen
- bushalte Overkroetenlaan
- Overkroetenlaan
- Op groenstrook tussen Keislagen en 't Blok
- speelplek op hoek Werfblok en 't Blok
- Diepzand op speelplek
- speelplek op hoek Hoog Zand/Heksenwiellaan
- op hoek Heksenwiellaan/Heksenwielpad
- Werfblok • Bosveen

ZWERFBOEKEN

- Molletjes, Ronde slagen 21
- Fonteinkruid 8

HEKSENWIEL

Het wijkdeel Heksenwiel is gelegen in de noordwest hoek van het bebouwde deel van de Haagse Beemden, grenzend aan Asterd, Overkroeten en Paradijs. Aan de 'binnenzijde' grenst het wijkdeel aan het groene hart, de Landgoederenzone (LGZ). In het oorspronkelijke wijkplan werd aan Heksenwiel een centrumfunctie toebedeeld. Een wiel is een kolk ontstaan na een dijkdoorbraak of een uitgeschuurde diepte in een bocht van een beek.

De woningen in de ruim opgezette wijk bestaan vooral uit laagbouw. Er zijn drie gebieden te onderscheiden welke in de straatbenamingen tot uiting komen; • Heksenwiel 1 De Hillen • Heksenwiel 2 Landbouwwerktuigen • Heksenwiel 3 Kruiden/Bunders. De centrumfunctie voor de wijk wordt onderstreept door een aantal langs een lengteas gelegen publieksgerichte voorzieningen.

VOORZIENINGEN

• Wooncomplex Heksenwiel

Aan de Heksenwiel-laan is een woonvoorziening voor ouderen met een verzorgingsdeel en aanleunwoningen. www.alwel.nl Binnen het complex bevindt zich **Centrum Heksenwiel** met ruimte voor diverse activiteiten. Er is een uitgiftepunt van de voedselbank en een kringloopwinkel. Elke 1e zaterdag van de maand is er een **Repair Café**: www.repaircafe.org/cafe/repair-cafe-breda-haagse-beemden/ **De Hillen** is hier een kleinschalige locatie van zorgverlener Thebe. thebe.nl/thebe-in-uw-buurt/woonzorgcentra/thebe-de-hillen/

• Bibliotheek Noord (Nieuwe Veste)

www.bibliotheekbreda.nl/iguana/www.main.cls?url=Noord Heksenakker 37, 4823 JZ
Voor de ingang een fraaie platanenhof, inclusief zitbanken.

• 't Kraaienest. (Sociaal Cultureel Centrum)

Tweeschaar 12, 4822 AT
www.scc-kraaienest.nl
Hierin heeft ook kinderopvang Kober een vestiging.

 Protestantse Gemeente
Breda, Lucaskerk

• De Lucaskerk

Tweeschaar 125, 4822 AS

<http://www.lucaskerk.nl/>

Maakt deel uit van de Protestantse Gemeente Breda. Er worden ook RK-missen gehouden. Voor de kerk is tijdens de 45ste wijkverjaardag op 19 juni 2022 de prachtige buurttuin 'Lucas-hof', een creatie van Linda de Geus onthuld.

Er is een **HB Info-punt** op vrijdag 10.00-12.00 uur.

<https://infopunthb.com/>

• Sportpark Heksenwiel

Aan de oostrand van het wijkdeel liggen de sportvelden van;

• Tennisvereniging Heksenwiel (TVHW)

www.tv-heksenwiel.nl

• Voetbalvereniging Boeimeer

waar ook stadsclub NAC als trainings-faciliteit gebruik van maakt.

www.boeimeer.nl

• Winkelcentrum Heksenwiel,

met een centrale winkelstraat die het Zonnewijzerplein en het Watertheater verbindt. Ook aan de buitenranden zijn winkelvoorzieningen en voldoende gratis parkeerplaatsen.

Het winkelcentrum (1994) wordt aan de zijde van het ronde zonnewijzerplein door zeven kenmerkende lichtzuilen gemarkeerd. Aan het plein zijn diverse eetgelegenheden met terras gelokaliseerd. Op woensdagmorgen is er een weekmarkt. Het winkelcentrum werd in 2018 voor 2,3 miljoen euro aangepakt. De glasluifels werden van hellingshoek gewijzigd waardoor er bij stevige regen geen 'watergordijn' meer voor de toegangen van de winkels ontstaat. Het ronde plein is in 2019 van groenvakken voorzien en er werd een nieuwe doorbraakpoort gerealiseerd waardoor de connectie met de achterliggende parkeerplaats en de sportvelden beter binnen bereik kwam. Aan de

achterzijde van het winkelcentrum is een waterpartij met trappen en een watertheater aangelegd. Hier worden in de zomer en tijdens evenementen voorstellingen gegeven, zoals dansdemo's en modeshows.

Zie **pagina 31** voor het volledige winkelaanbod.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

• Obs de Wildert,

Twaalfbunder 2, 4823 BJ

www.obswildert.nl

• Nbs Burgst,

Groene Hil 20,

www.nbsburgst.nl

(zie ook locatie Moeraszegge - Kroeten)

burgst

SPEELPLEKKEN

- Hoek Groene Hil / Binnen Hil, trapveldje
- Hoek Groene Hil / Lange Hil, speelplek
- Hoek Twaalfbunder/Honderdbunder, trapveldje
Hier is ook een watertappunt
- Achterste Havervelden, trapveldje
- WC Het Heksenwiel aan de zonnewijzerkant
- Tweeschaar, jongerenplek

HONDENUITLAATPLEKKEN

- Heksendans • Heksenpad • Bunderkespad
- Achter de flat aan de Wildzang
- Buiten Hil, bij oversteek fietspad

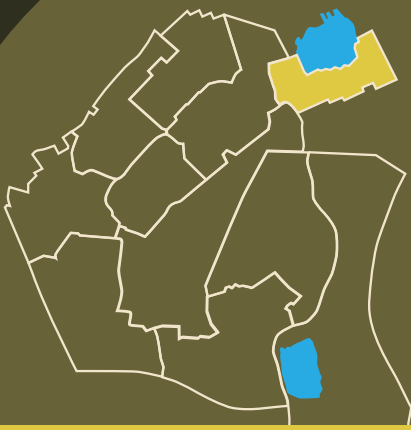
AED

- Brasserie 't Archief, Heksenwaag 40, (openingstijden)
- Centrum Heksenwiel, Heksenwiel 52, bij ingang achter brievenbussen
- Bibliotheek Heksenwiel, Heksenakker 37, (openingsuren), achterin bij de toiletten
- SCC 't Kraaienest (openingsuren)

MINIBIEB: • Zicht 22

OPENBAAR VERVOER

Buslijn 2 en 4 (zie buslijn-kaart blz. 35)

ASTERD

De Dwarsdijk is de hoofdtoegangsweg naar het wijkdeel Asterd. De Krommedijk vormt de grens tussen Asterd en Heksenwiel en leidt naar de Asterdplas en het buitengebied. Via de Rietdijk is de buurt per fiets te bereiken.

De Rietdijk is een zeer oude ader met een over grote lengte nog goed herkenbare dijkstructuur. De dijk leidt naar het buitengebied, de Hagebeemd met het Haagse Beemdenbos. Achteraan, waar de dijk een bocht maakt ligt horecagelegenheid de Asterdhoeve, voorheen Texasbar en Texashoeve.

De wijk is aangelegd met respect voor de historische structuren. Karrenpaadjes werden fietspaden, de oude waterlopen lopen er nog steeds en de rondweg werd als laatste ingepast. Deze heeft daarom een nogal grillig verloop.

Beruchte bocht.

De binnenbocht, komend vanaf winkelcentrum Heksenwiel is niet extreem scherp maar hij loopt wel verder door dan je zou verwachten. Hierdoor zijn er heel wat auto's in het doorgaans droog liggende slootje belandt. In de beginjaren gebeurde dit met grote regelmaat. Later, nadat de meeste gebruikers de weg hadden leren kennen werd dit minder.

In het oorspronkelijke wijkplan was aan de oostzijde van de Asterdplas, tussen de plas en de rivier Mark, een watercamping en jachthavenvoorziening getekend. Er klonk veel protest vanuit de wijk omdat men grote drukte en parkeerproblemen voorzag. Vanaf 2007 zijn er op de beoogde locatie, de Asterdse Sluis, woningen op voornamelijk vrije kavels gebouwd.

ASTERDPLAS

De Asterdplas, met een maximale diepte van acht meter was ooit een zandheuvel. Deze is af- en uitgegraven om zandpakketten te leveren voor de verhoging van bebouwde delen van de wijk. De Emerput, aan de andere kant van de wijk werd al eerder afgegraven ten behoeve van de ophoging van de Hoge Vught.

De plas en omgeving staan deels op de kaart als natuurgebied en deels als recreatiegebied. Dit zijn functies die zich niet altijd goed laten verenigen. Hierom is door omwonenden de werkgroep Asterdplas in het leven geroepen. Zij spannen zich in om de gemeente het beheer ordentelijk te laten verlopen. Enerzijds is er overlast door de grote groepen ganzen die zich bij de plas goed thuis voelen, anderzijds wordt er gewag gemaakt van overlast door het Duikbootfestival dat eens per jaar bij de plas georganiseerd wordt. Hier komen duizenden bezoekers op af.

Op het grote weiland langs de Rietdijk, tegenover de plas werd tot 2011 het ballonfiesta gehouden. Er is een watertappunt bij de fietsenstalling.

• REDDINGSBRIGADE

Openingstijden reddingspost:

Mei t/m september (bij voldoende warm weer):
ieder weekend van 10:00 tot 18.00

De post bevindt zich aan de westkant van de plas, bij de eerste parkeerplaats aan de Rietdijk.

Wanneer de reddingsbrigade aanwezig is, staan er oranje beachflags op het strand.

www.reddingsbrigadebreda.nl/bewakingsplassen/

- EHBO post Asterdplas (Toegankelijk alleen in de zomer, als de post beheerd wordt)

VOORZIENINGEN

- **Scouting Sint Joris Breda**
Rietdijk 10
4823 ZK Breda
scoutingsintjoris.nl
- **Asterdhoeve**
Rietdijk 6, 4823 ZK Breda
asterdhoeve.nl

SPEELPLEKKEN

- **Speelbos Brakkenbos** (Staatsbosbeheer)
Ga bij de Asterdhoeve (Rietdijk 6) het Beemdenbospad in. Na 300 meter aan de linkerkant is de ingang van het speelbos.
- **Street workout park**
op het recreatiedeel van de plas
- **Asterdse sluis**, tegenover nr.2
- **Venuslaan**, links van nr.12

HONDENUITLAATPLEKKEN

- Dwarsdijk
- Krommedijk
- Rietdijk, direct rechts na hoek met Krommedijk
- Asterdse Sluis
- Rietdijk: hondenloslooplek

AED

- Asterdhoeve, Rietdijk 6, op gevel van de schuur naast de Asterdhoeve
- Particulier, Nieuw Zonzeel 8, onder carport

ZITBANKEN

- Asterdplas. Er staan rondom de plas diverse bankjes, er is een openbare toiletvoorziening en een 'Street Workout Park' waar callisthenics oefeningen gedaan kunnen worden. Het gebied rondom de plas is van april tot oktober niet voor honden toegankelijk. Tijdens warme zomerweekenden staan er foodtrucks waar friet en ijs verkocht worden.
- Asterddijk • Venuslaan
- Marsstraat • Emerparklaan

KIEVITSLLOOP

Kievitsloop is één van de oudste buurten van de Haagse Beemden. Na jaren is aan de Kievitsloop nog een Kop Kievitsloop toegevoegd en werd een en ander mooi ingepakt achter een geluidswal. Daarvoor werd onder anderen grond gebruikt afkomstig van een afgraving elders in de stad. Helaas bleek de grond van de begraafplaats van het pesthuis niet altijd even goed gezeefd, waardoor er vreemde vondsten werden gedaan bij de aanleg van die geluidswal.

Er staan 1774 woningen en wonen ruim 4100 bewoners. Dit aantal is sinds 2016 aan het dalen. Tot de buurt horen ook het bedrijventerrein langs de Paardenweide en de Koeienweide en het bedrijventerrein bij het Weidehek en het Hekoord en dat bij het Voorerf.

Als laatste gedeelte werden de woningen aan de Amstelweide gebouwd. Daarmee zijn de bouwactiviteiten in deze buurt afgerond.

SCHOLEN/KINDEROPVANG

• NBS De Hoogakker

locatie Blokmoeren,
Blokmoeren 28, 4824 JL
Nutsbasisschool
<https://nbsdehoogakker.nl/>

• KBS de Werft

Raaimoeren 21, 4824 KA
<https://dewerft.nl/>

• Kinderdagverblijf peuterspeelplaats Werveltuin

Raaimoeren 21, 4824 KA

• Kinderdagverblijf Hupsakee

locatie Paardeweide 48, 4824 AH
www.kdvhupsakee.nl

• Het Brederocollege

locatie Raaimoeren
Voortgezet speciaal onderwijs (onderbouw havo)
Raaimoeren 17, 4824 KA
www.koraal.nl/over-koraal/locaties/het-brederocollege

ZWERFBOEKEN

- Station Leespret, Buitenerf 4

HONDENUITLAATPLEKKEN

- Honden losloop gebied Laagerf / Voorerf
- Moerenpad • Achter Noortbergmoeren
- Schapenpad • Donkpad • Voorerf
- Cannaertserf
- Langs het water achter de Raaimoeren

SPEELPLEKKEN

- **Speeltuin Somerweide** Somerweide 35

Openingstijden:

april tot en met september:

ma - vrij van 9.00 tot 18.00 uur

za en zo van 10.00 tot 17.00 uur

oktober tot en met maart:

ma - vrij van 9.30 tot 16.30 uur

za en zondag van 10.00 tot 16.00 uur

www.breda.nl/speeltuinen

- Uitoord, naast huisnummer 41
- Sporenweide 29, achter huizen
- Achtererf/hoek Cannaertserf
- Blokmoeren 42, achter huizen
- Veldmoeren • Huiserf 35 • Middenerf
- Huiserf 42 • Laagerf 29 • Heinoord 50

VOORZIENINGEN

- **BAT, Volkstuinvereniging**,
complex Kievitsloop aan de Raaimoeren
secretariekievitsloop@outlook.com
- **Scouting Haagse Beemden**
Somerweide 24, 4824 EW
scoutinghaagsebeemden.nl
Voor leeftijdsgroepen tussen 5 en 25 jaar.

- **Atelier Knit & Sew** (zelfmaakmode)
Cannaertserf 69b, 4824 GB
<http://www.atelierknitensew.nl>
- **Thuiszorg Mathilda**
Cannaertserf 69c, 4824 GB
thuiszorg-matilda.com
- **Beauty's Hairfashion**
Cannaertserf 69-69 a, 4824 GB
beautyshairfashion.com

ZITBANKEN

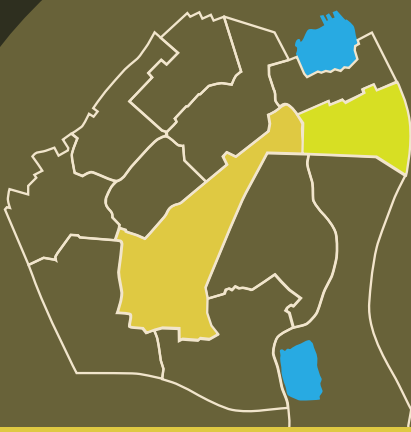
- Uitoord • Hekoord • Cannaertserf
- achter Laagerf • Buitenerf
- achter Geerterf • Somerweide

AED

- Scouting HB, Somerweide 24, buitenmuur rechts aan gevel
- Somerweide 35,
Beschikbaar: ma t/m za 10.00-16.30 uur.
- Kantenbeemd 1,
- Poppelaars bestrating, Weidehek 5, links op de hoek tegen poort
- S&P Holland BV, Weidehek 50, op kantoor rechts op de kast

OPENBAAR VERVOER

Stadsdienst, lijn 4 (zie buslijn-kaart blz. 35)

GROENE ZÔNE

De landgoederenzone Burgst ligt in het hart van de wijk. Het is met recht de groene long van de Haagse Beemden. Met uitzondering van een nauwe corridor ter

hoogte van het Heksenwiel en de Emerparklaan ter hoogte van de Asterd, is het gebied helemaal omsloten door de woonwijk.

WAAR KOMT DE NAAM VANDAAN?

De naam komt al in 1430 voor in geschreven tekst. Dan heet het Burxt. Vanaf dan komen we de naam op verschillende manieren geschreven tegen. Enkele voorbeelden: 1468 – Borghst, 1476 – Borchst, 1580 – Borrlist, 1631 – Burtsche, 1633 – Beurghst, 1673 – Burst en 1716 – Borst.

We mogen er van uit gaan dat de verschillende schrijvers de naam hebben vastgelegd, zoals ze hem hebben horen uitspreken.

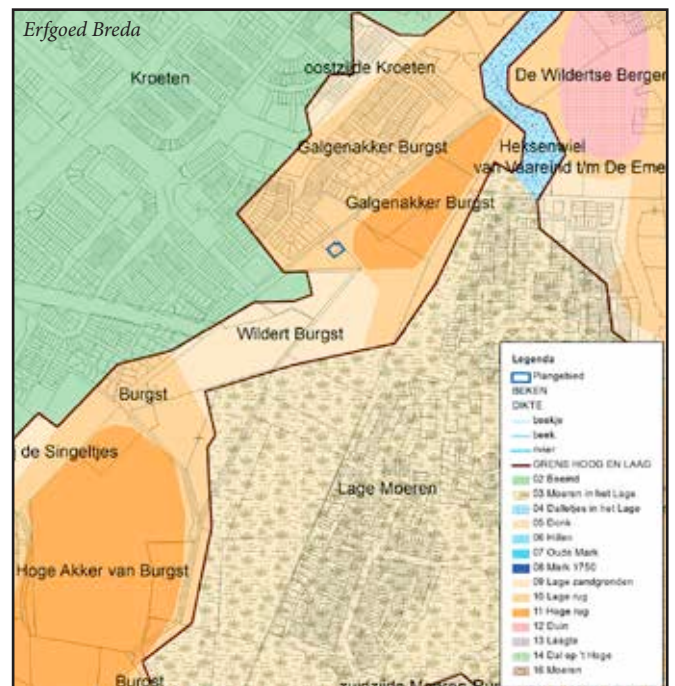
Duidt de naam op de aanwezigheid van een Burcht? Nee, zeker niet. Van een echte burcht zijn geen bewijzen teruggevonden. Bebouwing was er voldoende maar daarover straks meer. Vermoedelijk is het een samentrekking van Borg (bescherm gebied) en Ast (akker). De gedeeltelijk nog aanwezige wallen rond de Hoge Akker (zie kaartje) lijken dit min of meer te bevestigen.

Burgst was een Heerlijkheid, er was een heer van Burgst. Die had stukken van het gebied in eigen bezit en delen in leen. Die leengoederen en verder ook delen als cijnshouder zorgde er in het midden van de 15e eeuw voor dat het domein bestond uit vier delen met elk één of meer gebouwen. In 1468 wordt al geschreven over “die twee vorste hoeven in Borghst”.

In wat nu de Cingeltjes heet stond ooit een Blokhuis dat waarschijnlijk als gevangenis heeft dienstgedaan. Nu zie je alleen de grachten nog. De andere stukken van het domein kunnen we nog

aan de bebouwing plaatsen binnen het totaal van ruim 200 ha. Dat zijn De grote Hoeve en De Kleine Hoeve (beiden aan de Burgstsedreef) en de kleine hoeve van Burgst, genaamd De Muizenberg, aan de Brede straat.

De heren van Burgst bezaten verschillende rechten, zoals de rechtspraak in twisten over het leengoed, het schouwen van sloten en wegen, het jachtrecht, het recht om cijnsen te heffen (belasting) en het visrecht. Naar verluid bestaat dat laatste recht nog steeds. Het lijkt in elk geval nooit te zijn afgekocht.

Burgst was onderdeel van “de Hage” en viel dus oorspronkelijk onder de gemeente Princenhage. In de loop van de 20ste eeuw is het eigendom overgegaan naar de gemeente Prinsenbeek en later naar de gemeente Breda.

Op onderstaand kaartje is verder goed te zien waar de Galgenakker Burgst gelegen heeft. Deze Galgenakker is vermoedelijk niet of nauwelijks gebruikt voor het doel dat uit de naam naar voren

komt, het ophangen van mensen. Naar het schijnt hebben de heren van Burgst hiervan maar éénmaal gebruik gemaakt. Nu heeft de Galgenakker deels plaats gemaakt voor bebouwing. Daarop ligt het soc. Cult centrum Kraaienest en zijn delen van de Dorsvlegel, De Tweeschaar, de Achterste Havervelden en de Korte Hil gebouwd. Aan de overzijde van de Burgtsedreef is nog een stukje zichtbaar.

Nevenstaand kaartje van de huidige landgoederenzone geeft de positie weer van:

- kinderboerderij ‘de Sik’
- gastouderopvang ‘de Kinderhoeve’
- zorgboerderij ‘de Kleine Hoeve’
- Pluk dagopvang ‘de Grote Hoeve’
- de Cingeltjes,
- Landgoed Burgst
- het Heksenwiel

Het ‘echte’ Heksenwiel ligt aan de Burgtsedreef waar deze ter hoogte van SSC Kraaienest richting Kievitsloop overgaat in fietspad.

Groene zone tussen Asterd en Emer

Het landgoed dat je hier terug vindt is het **IJzer Hek** een legende hierover is terug te vinden in de legendes van de Haagse Beemden: zie pagina 44.

Het IJzer Hek bestaat nog steeds en is te vinden aan het einde van de achter Emer. Als je daar de dijk op gaat en richting het Haagse Beemden bos wandelt, kom je langs een natuurmonument genaamd **WASTELAND**. Hier is geprobeerd het landschap zoals het vroeger was te herstellen, dit in opdracht van het waterschap Brabantse Delta. De kunstenaar is Paul de Kort. Hij heeft op internet een uitgebreide beschrijving van het project gemaakt. pauldekort.nl/wp-content/uploads/202002/WASTELANDWARLANDWETLAND-1.pdf

ZORGINSTELLING / KINDEROPVANG

- **Gastouderopvang ‘de Kinderboerderij’**
Burgtsedreef 10, 4822ZA Breda
opvangvoorkinderen.nl/breda/de-kinderhoeve-breda
- **Zorgboerderij ‘de Kleine Hoeve’**
Burgtsedreef 2, 4822ZA Breda
Er is ook een winkel met lokale producten
dekleinehoeve.nl
- **PLUK-dagbesteding ‘de Kleine Hoeve’**
Burgtsedreef 15, 4822 ZA Breda
Er is ook een theetuin
plukbreda.nl

ZITBANKEN

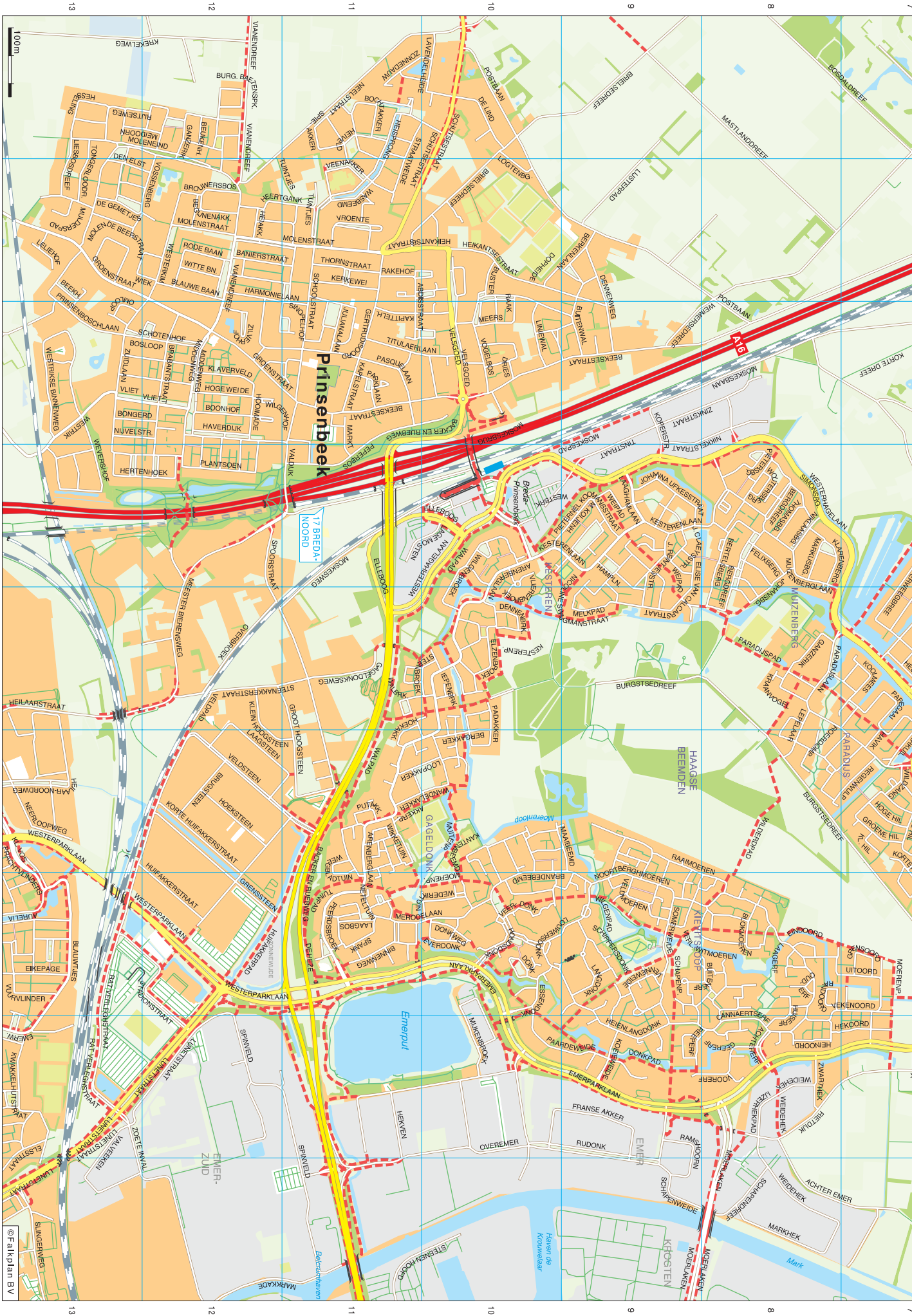
- Burgtsedreef • Rietdijk

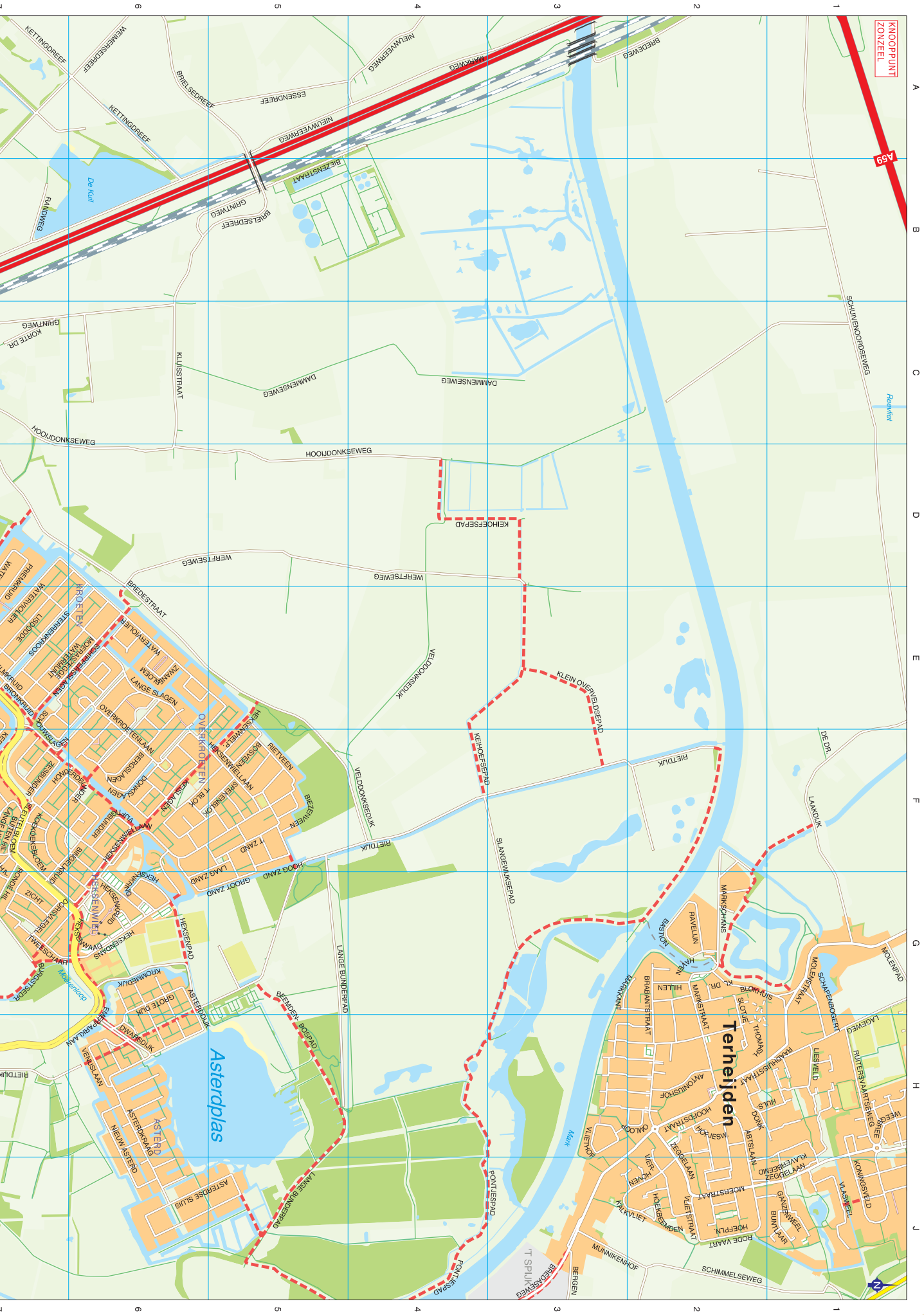
Ook vindt je hier een aantal ondernemers.

- **het rietdijks bakhuis**
(facebook.com/rietdijksbakhuis),
- **fam. van Aart** verkoopt aardbeien,
- **Poppelaars Budget Bloemen & Planten**
(poppelaarstuincentrum.nl).

Op de hoek Achter Emer/Rietdijk zit

- **v.d. Riet** (facebook.com/aardbeienkwekerij)
- Aan de Rietdijk zit ook de boerderijwinkel van de
- **fam. v.d. Kieboom** waar je ook koffie, thee en ijs kunt nuttigen. boerderijkieboom.nl

EMER

In de Baronie is Emer (of Amer) eigenlijk geen riviernaam, maar duidt het op landerijen die aan het water zijn gelegen. De betekenis van Emer is eigenlijk “nat land aan de oever van een beek”.

Wij kennen de Emer nu als bedrijventerrein grenzend aan de woonwijk Haagse Beemden, maar voor dat de woonwijk werd gerealiseerd en Emer een bedrijventerrein werd, was het een buurtschap en behoorde het tot en met 1941 zelfs niet tot Breda, maar tot de gemeente Princenhage.

KASTEEL

Op 12 augustus 1408 wordt in de analen melding gemaakt van de afsplitsing van het goed De Emer van de Heerlijkheid Hage. De oudste vermelding van het Huis Emer dateert uit 1440. In de loop der jaren ontwikkelde dit zich verder en in 1600 wordt gemeld dat na een beslag op het goed De Emer, het landgoed openbaar wordt verkocht. In 1770 verandert het dan Kasteel De Emer weer van eigenaar. Drieëntwintig jaar later (1793) bezetten 200 Franse kurassiers De Emer. Na enkele weken moeten ze (op 18 februari) al weer vertrekken. Op 12 augustus 1794 keren de Fransen terug voor de belegering van Breda en wordt het kasteel gebruikt als commandopost en huisvesting voor de hogere officieren. In 1856 werd het kasteel Den Emer afgebroken, maar de bijbehorende stallen en een boerderij zijn blijven bestaan tot het begin van de zeventiger jaren van de vorige eeuw.

In 1963 werd de kasteelhoeve gesloopt om plaats te maken voor het industrieterrein De Emer en in 1965 werd het koetshuis gesloopt. Daarmee is het verhaal van het kasteel echter nog niet ten einde. In 1972 werd de grafkelder van het kasteel gevonden, met ... daarin drie lichamen.

Bron: id. nummer 19790523, collectie Stadsarchief Breda.

AED

- SportCity, Franse Akker 23, bij de balie

MIJKENBROEK

Het verhaal gaat dat de Mijkenbroek vroeger de oprijlaan van het Kasteel was. Dit hebben we niet kunnen verifiëren. Dat de Mijkenbroek in de totstandkoming van de wijk een rol heeft gespeeld is wel een gegeven. In de beginjaren van de woonwijk stond hier een houten keet van de gemeente Breda, van het EnWa (het Energie- en Waterbedrijf). De voorlichtingsambtenaar van het EnWa vertelde hier aan de nieuwe wijkbewoners wat men kon verwachten van Stadsverwarming en Elektrisch koken. Men kon met alle vragen op dat terrein bij de ambtenaar terecht.

In latere jaren mochten de eerste bewonersgroepen de ruimte ook als vergaderlokaal gebruiken, in de periode dat er in de wijk nog geen zodanige ruimte beschikbaar was.

VOETVEER

In de Mark bevonden zich vroeger een aantal doorwaadbare plekken. Dit werden Voorden genoemd. Ter hoogte van Emerberge bevond zich een van de meest noordelijke doorwaadbare plaatsen. In kronieken uit 1340 wordt dan ook gewag gemaakt van de Voirt van Amersbergh. Hier kruiste een weg van Teteringen naar Princenhage de Mark. Op kaarten uit 1868 zijn die wegen nog duidelijk te zien. Ook in die periode lag er een voetveer.

EMERPUT

In meer recente tijden is de Emerput ontstaan. Het is een zandzuigput, een plek waar zand voor o.a. de bouw werd gewonnen. Toch wel gemakkelijk, zo'n put vol water. De plas (gelegen tussen de woonwijk Haagse Beemden en het bedrijventerrein de Emer) werd door de suikerfabriek gebruikt om het spoelwater van de suikerbieten hierop te lozen. De vaste deeltjes (grond, pulp en dergelijke) konden vervolgens in de Emerput bezinken. Om stank tegen te gaan werd kunstmatig gezorgd voor beweging in het oppervlaktewater. Viel om de een of andere reden dat systeem uit, was de put in de hele toenmalige wijk te ruiken.

Het open water van de Emerput trekt vanaf het begin verschillende soorten watervogels aan. Nadat de CSM is gestopt en de Emerput niet meer voor de Suikerindustrie nodig was heeft de gemeente Breda, in overleg met de bewoners van de

wijk, de omgeving aangepast en geschikt gemaakt voor planten en dieren die zich in een vochtige waterrijke omgeving thuis voelen. Zo zijn er drassige eilandjes, is er een paddenpoel aangelegd en blijft het snoeihout liggen ter beschutting van allerhanden dieren. De oevers heeft men meer geleidelijk laten verlopen waardoor er een wat moerasachtige situatie is ontstaan waarin oeverplanten en insecten zich ook uitermate thuis voelen. Ook worden de oevers alleen in de nazomer gemaaid om zo een nog kruidenrijkere begroeiing te krijgen. Naast een biotoop voor watervogels is er dus ook ruimte gecreëerd voor rietvogels, vlinders, padden, egels, muizen, vleermuizen, sprinkhanen en libellen.

Vanuit de **Vogelkijkhut** aan de Emerput heb je een goed zicht op de put en haar oevers. Door de voedselrijkdom in en

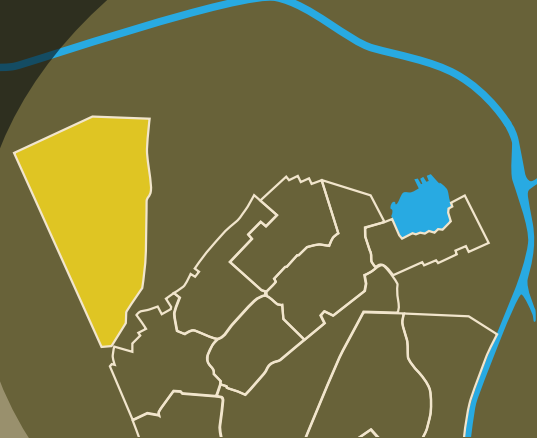
om het water is er het gehele jaar voor de watervogels wat van hun gading te vinden. Ook zijn er wandelpaadjes ontstaan. Als je daar op een warme zomeravond wandelt (al dan niet met je hond) hoor je de typische zomergeluiden van sprinkhanen en andere insecten en zie je volop verschillende soorten vlinders. De Emer, een industrieterrein met een rijke geschiedenis en inmiddels deels een mooi stuk natuur.

VOORZIENINGEN

- leisurecentre **Lot66**, Meikenbroek 27, 4824 AA
www.lot66.nl
- Sportschool **Back2theGym**
Franse Akker 21A, 4824 AL
www.back2thegym.nl
- Sportschool **Sportcity**
Franse Akker 23, 4824 AL
www.sportcity.nl/breda/haagse-beemden
- Lunchroom en broodjeszaak **Quicklunchshop**
Meikenbroek 13, 4824 AA
www.quicklunchshop.nl (alleen voor bedrijven)
- **Politiebureau** Zeeland West-Brabant,
met cellenblok, Mijkenbroek 31, 4824 AR
www.politie.nl

ZITBANKEN

- Emerpad • Charles Stulemeijerweg

Ruud Bakker

KLEIN OVERVELD

Overveld is een gebied ten noorden van de Haagse Beemden en wordt door de spoorlijn (1866) en de A16 (1938) opgedeeld in Klein en Groot Overveld. Klein Overveld ligt aan de kant van Breda, Groot Overveld aan de kant van Prinsenbeek. Ook was er een graaf die een oogje in het zeil hield. De graaf van het Mastland. Over die graaf gaat een wonderlijk verhaal rond, dat is opgenomen in de legendes van de Haagse Beemden. (haagsebeemden.nl/Geschiedenis-en-weetjes-van-de-wijk). Vroeger was dit een stuk met veel gras(hooi) land, waar het vee rustig kon grazen en de mensen hun boerenbedrijf hadden. De huizen van Klein Overveld, lagen hoger dan de nabij gelegen polders, die 's winters regelmatig onderwater kwamen te staan.

WO II

Tijdens WOII zijn er 3 vliegtuigen neergestort in de polder. Het **eerste** vliegtuig dat viel was een zware Duitse bommenwerper en die viel meteen de eerste dag. Het vliegtuig, een junkerbommenwerper, kwam reeds op 10 mei 1940 neer achter de boerderij van fam. van Beek aan de Kluisstraat. Van de ramen werden door de Beekse smid Piet De Graaf kruisjes gemaakt die aan een kettinkje gedragen konden worden. Zover bekend was de piloot zelf snel weg.

Het **tweede** toestel stortte neer in Hagebeemd. Een **derde** toestel dat neerstortte, betrof een Engels vliegtuig. Het viel na de Slag om Arnhem en de piloot gleed uit over de bevroren ondergrond en overleefde dit niet. Het toestel is gevallen bij boerderij Keihoef van Christ Biemans nabij de Bredestraat. Van de parachute werden mooie witte bloezen gemaakt.

Tegenwoordig zijn de boerenbedrijven nagenoeg verdwenen en zijn daarvoor in de plaats in een aantal boerderijen kleine bedrijfjes gekomen. Een bekende boerderij is **Keihoef**, die zijn naam ontleent aan de vorige eigenaar Johan van der Kaay, rentmeester van de Geestelijke Goederen van de prins van Oranje en van zijn dochter Clara van der Kaay.

Aan de Bredestraat vindt je verder de stichting **Rolerisuit** (rolerisuit.nl) en de **Eco boerderij van BioFrutas** (eco-idee.nl). Aan de grintweg vindt je een **landwinkel** (landwinkelhopenzo.nl).

AED

- Stichting Rolerisuit, Bredestraat 4, 24/7 aan linkzijdige gebouw
- Particulier, Bredestraat 10 A, 24/7 tegen muur van garage

HAGEBEEMD

In dit stuk polder dat ten Noord-Oosten van de Haagse Beemden ligt, vindt je de vierde bergboezem terug. Deze boezem moet samen met de nummers 1,2 en 3 het overtollige water van de Mark opvangen. Het is vrij laag land, zodat het in de winter nogal eens onder water staat.

GESCHIEDENIS

Vroeger stond heel het gebied dan ook blank en als het gevoren had, dan was het één grote ijsbaan. Je kon dan van de suikerfabriek helemaal door de polder door schaatsen naar de kerk van de Leur. Wel werd je gewaarschuwd om niet op de Mark te schaatsen, dat was stromend water, dus levensgevaarlijk. Het is dus gebeurd, dat er 2 werknemers van de suikerfabriek, schaatsend naar hun werk wilden, maar die gingen over de Mark. Ze hebben dit met hun leven moeten bekopen, ze zakten door het ijs en werden pas een half jaar later een stuk stroomafwaarts gevonden. Als de polder onder water stond, werden de koeien op bussels musterd (bossen takken, die gebruikt werden voor de broodoven) gezet en de stoelen stonden op de tafel. En als je ergens naar toe wilde, dan ging dat met een bootje. In de winter van 1926 stond het water zo hoog, dat mensen met bootjes van het dak af moesten worden gehaald en ze een paar maanden ergens anders moesten bivakkeren.

Boeren uit de wijde omgeving lieten hier in de zomer hun jong vee grazen. Immers veel verzorging hadden ze nog niet nodig. Eens in de zoveel tijd reed er dan iemand op de fiets, langs de verschillende weilanden om te kijken of alles nog oké was, om vervolgens in 'Hoeve Vormen' neer te strijken om iets te drinken alvorens weer op huis

aan te gaan. Tegenwoordig is er door de nieuwe eigenaren de naam **Asterdhoeve** aan gegeven (asterdhoeve.nl), waar je nog steeds terecht kunt voor een hapje en een drankje.

Wat vroeger onbewust gebeurde, is nu bewust gecreëerd en zijn de bergboezems ontstaan. De woningen die binnen de bergboezems kwamen te liggen zijn inmiddels afgebroken en daardoor is dit een uniek natuurgebied geworden waar talrijke dieren zich gevestigd hebben. Voor de mensen uit de naastgelegen wijk is het ideaal als ontspanningsmogelijkheden over de fiets/wandelpaden. Verder vaart er in de zomer een **pontje** voor fiets en voetgangersverkeer, over de Mark naar het plaats-

je Terheijden, gerund door vrijwilligers van de stichting Heen en Weer. Doordat de 4de bergboezem werd gecreëerd, kwam men ook op het spoor van een soort **schans**. Immers de rivier de Mark moest verdedigd worden tegen indringers. Het schansje ligt recht tegenover de Kleine Schans van Terheijden, op de hoek Pontjespad en Slangewijksepapad, naast het fietspad richting het pontje. Inmiddels is de schans hersteld. Midden in de schans staat een bankje waar je even kunt zitten en genieten van het verleden.

Het laatste huis in de polder, heette vroeger het Kraaienest. Dat huis is in 1930 afgebrand en opnieuw opgebouwd. Tegenwoordig vindt je aan de Mark het **gemaal** genaamd 't Kraaienest. En later is deze naam in de wijk gebruikt voor 1 van de 3 gemeenschapshuizen en staat in het Heksenwiel. Zo zie je dat de oorspronkelijke namen wel gebruikt worden in de wijk, maar van plaats veranderen. Dit zorgt nog wel eens voor verwarring.

Ook hier is een vliegtuig tijdens WOII neergestort. Het toestel was van Engelse makelij. Het is gevallen op de terugweg van de vlucht naar Arnhem. Dit vliegtuig had meegedolven aan de Slag om Arnhem. Het vliegtuig viel nabij Ko Boeren in de Lange Bunders in de richting van Tinus Taks. De piloot was ondergedoken onder een woonwagen. Hij is daarna gevlucht naar dokter Van de Kar in Prinsenbeek. Deze heeft als dank de benzine uit het vliegtuig gehad. De rest van het vliegtuig is in de loop der tijd door de buurtbewoners gesloopt, want iedereen kon wel wat gebruiken. De vlucht van de piloot werd mede mogelijk gemaakt door Wim Goos. Hij had diverse Nederlandse onderdui-

kers in zijn boerderij Emmeren (die boerderij is nu afgebroken). Boerderij Emmeren stond net over de Moerlaken rechts. Als gevolg van het neervallen van dit vliegtuig is Tinus Taks voor ondervraging door de Duitsers meegenomen omdat zij zochten naar de ondergedoken piloot. Mevr. Taks en haar 18 kinderen dachten dat ze vaders nooit meer zouden zien, maar gelukkig is hij weer thuis gekomen. Twee Duitsers gingen bovendien in het vliegtuig kijken of de piloot er misschien toch nog in zat. Het verhoor leverde geen resultaat op.

Het **Haagse Beemden bos** is het jongste bos in Breda en biedt bescherming aan diverse dieren, waaronder reeën. Het is dan ook niet verstandig om zomaar je hond hier los te laten. Immers de neus van de hond is vele malen beter als die van de mens en hij kan het een leuk spelletje vinden om de schuwe reeën uit hun schuilplaats te jagen, met alle gevolgen van dien. Aan de noordelijke rand van het bos vindt je een paddenpoel met een bankje. Aan de westelijke rand van het Haagse Beemden bos vindt je het **speelbos**. Hier kunnen kinderen naar hartenlust spelen met allerlei attributen die hier speciaal voor zijn neergezet.

ZITBANKEN

- Bij de paddenpoel aan het fietspad (pontjespad) achter het Haagse Beemdenbos
- Bij de aanlegplaats van het fietspontje
- Net over de dijk aan de werfstepad
- In het kleine schansje aan het pontjespad

Gezondheidscentrum Haagse Beemden

Hondsdonk 58, 4824 CG

- **dr. Hamidi** Huisartsenpraktijk Haagse Beemden
www.huisartsenpraktijkaagsebeemden.nl
- overige zorgverleners:
- **Monné Zorg en Beweging**
<https://monne-zorgenbeweging.nl>
- **Star SHL**, bloedafnamepunt
www.star-shl.nl/bloedafname-locatie/?region=2
- **Diëtistenpraktijk Jasmijn Gijzen**
www.dietistjasmijn.nl
- **Podotherapie Alewijnse**
<https://podotherapie-alewijnse.nl>
- **Verloskundig huis**
<https://verloskundighuis.nl>
- **4mb for mind and behavior**
<https://4mb.nl/>
- **Logopediepraktijk Lente**
www.logopediepraktijklente.nl
- **Cesartherapie Prinsenbeek**
<https://cesartherapieprinsenbeek.nl>

Het gebouw wordt in de volksmond 'de Apenrots' genoemd.

Winkelcentrum De Donk

Jumbo Miegelsen, Supermarkt

Cafetaria de Donk

Bakkerij van Disseldorp

Bossers vlees, slagerij

Eetcafé de Parel

Risorante il Primo, restaurant

Kruidvat, drogisterij

Beauty Spot, Cosmetisch centrum

Jan Tit bloemen en planten

Rijwielservice Breda, fietsen

Sam's hairstyle, kapper

Medisch Centrum Donk,

Essendonk 7a, 4824 DA

www.medischcentrumdonk.nl

- **Huisartsenpraktijk Co-Med**
<https://comedbreda.nl/praktijk/>
- **Verloskundigenpraktijk Prinsenbeemden**
www.verloskundigenpraktijkprinsenbeemden.nl
- **Diëtist**
www.medischcentrumdonk.nl/praktijk/dietist-breda/
- **Tandarts en Mondhygiëniste MC Dent**
onderdeel van Atlasdentalcare
www.mcdent.nl
- **Fysiotherapie Breda**
www.breda-fysiotherapie.nl
- **Podotherapie2Move**
<https://podotherapieevansummeren.nl>
- **Ergotherapie Hamers**
www.ergotherapiehamers.nl
- **Oefentherapie Cesar évanie**
www.evanie.nl
- **Logopedie en Dyslexie de Witte**
<https://logopediepraktijkdewitte.nl>
- **Osteopathie Osteas**
<https://osteosonline.nl/>

Service Apotheek Haagse Beemden

Hondsdonk 60, 4824 CG

www.serviceapothek.nl/haagsebeemden

Tandartspraktijk Brandebeemd

Brandebeemd 29, 4824 NT

www.tandartspraktijkbrandebeemd.nl

Woningbouwcorporatie Alwel

Katerdonk 38, 4824 CR

Haagse Beemden Verbindt heeft hier een info-punt op woensdag van 10.00 tot 12.00 uur

www.alwel.nl

Tennisvereniging Haagse Beemden

Kantenbeemd 1, 4824 NB

www.tv-haagsebeemden.nl

Turnhal Raaimoeren,

Raaimoeren 19, 4824 KA

www.breda.nl/gymzalen-en-sporthallen-huren

Weightlifting Breda

Heksendans 69, 4823JX
weightlifting-breda.nl

Saysawang Thaise Massage & Wellness

Heksendans 71, 4823JX
saysawang.nl

Stomerij Cleaning Centrum / kledingreparatie

Heksenakker 116, 4823JP
stomerijcleaningcentrum@gmail.com

AniCura dierenziekenhuis, dierenkliniek Taxandria

Heksenakker 114, 4823JP
anicura.nl

Flowers@Home

Heksenakker 98, 4823JP
www.flowersathome.nl

Brainwash

Heksenakker 96, 4823JP
brainwash-kappers.nl/salons/
brainwash-breda-haagse-beemden/

Zonnestudio Sparkle & Shine

Heksenakker 80-82, 4823JP
zonnestudiobreda.nl

AVM Seafood

Heksenakker 78, 4823JP
winkelcentrumheksenwiel.nl/
company/avm-seafood/

Geldmaat, 07.00 - 23.00 uur

Heksenakker 74, 4823JP

Albert Heijn

supermarkt + Geldmaat
Heksenwaag 2 -4, 4823JV
ah.nl

Jola Mode

Heksenwaag 6 -10, 4823JV
jolamode.nl

Shoebly

Heksenwaag 14, 4823JV
shoebly.nl

Holland & Barrett

Heksenwaag 16, 4823JV
hollandandbarrett.nl

Bee-trendiezz

mode & accessoires
Heksenwaag 20, 4823JV
winkelcentrumheksenwiel.nl/
company/bee-trendiezz/

Hema Breda Noord

Heksenwaag 22-30, 4823JV
hema.nl

Pearle Opticiens

Heksenwaag 32, 4823JV
pearle.nl/opticien/breda/
heksenwaag-32

KapSones kapperij

Heksenwaag 34 - 36, 4823JV
kapsones.nl

Brasserie 't Archief

Heksenwaag 38 - 40, 4823JV
verbrassen.nl

Aldi

Heksenwaag 1, 4823JT
aldi.nl/?cid=OS_NL_GMB_
Homepage_breda_heksenwaag

Belob stories

Heksenwaag 3, 4823JT
belobstories.nl

Druiventros

Heksenwaag 7, 4823JT
winkelcentrumheksenwiel.nl/
company/druiventros-heksenwiel/

Bakkerij Dikke Mik

Heksenwaag 9 -13, 4823JT
bakkerijdikkemik.nl

Alexanderhoeve kaas/noten

Heksenwaag 15, 4823JT
heksenwiel.alexanderhoevekaas.nl

Slagerij Bart Vermeer

Heksenwaag 17-19, 4823JT
bart.vermeer@hotmail.nl

Zeeman

Heksenwaag 21-25, 4823JT
zeeman.com/nl/

Kruidvat

Heksenwaag 27-31, 4823JT
kruidvat.nl

Primera Heksenwiel

Heksenwaag 35, 4823JT
primera.nl

Jumbo

Heksenwaag 37, 4823JT
jumbo.com/winkel/jumbo-breda-
heksenwaag

Snackbar De Heksenketel

Heksenwaag 39, 4823JT
winkelcentrumheksenwiel.nl/
company/snackbar-de-heksenketel/

New York Pizza

Heksenwaag 41, 4823JT
newyorkpizza.nl

Hans Anders

Heksenwaag 43, 4823JT
www.hansanders.nl/opticiens/
noord-brabant/breda/
heksenwaag-43/

Foodcenter Heksenwiel

Heksenwaag 45, 4823JT
foodcenter-heksenwiel.nl

Sushi Loco Breda

Heksenwaag 49, 4823JT
sushiloco.nl

De Baronie Tweewielers

Heksenwaag 51, 4823JT
debaronietweewielers.nl

Egan 't Hoen & Partners makelaardij

Heksenwaag 55, 4823JT
ehp-makelaardij.nl

Verhage Heksenwiel

Heksenwaag 57, 4823JT
verhage.nu

Medipoint Breda

Heksenkruid 1-5, 4823JL
medipoint.nl

Apotheek De Waag

Heksenkruid 6, 4823JL
apotheekdewaag-breda.nl

Toko My An

Heksenkruid 8, 4823JL
winkelcentrumheksenwiel.nl/
company/toko-my-an/

Mesut Supermarkt

Heksenkruid 9, 4823JL
winkelcentrumheksenwiel.nl/
company/vlees-center/

Arsibel makelaardij

Heksenkruid 10, 4823JL
arsibel.nl

Gezonde Mooie Tandem

Heksenkruid 11, 4823JL
gezondemooietanden.nl
Elke woensdagochtend is er
een **warenmarkt** van 9.00-
12.30 uur.

Lidl, Supermarkt : www.lidl.nl

Bakkerij Van Disseldorp : <http://bakkerijvandisseldorp.nl/home/vestigingen/bakkerij-breda-de-berg/>

Yoeplaza Breda, detailhandel in tijdschriften, schrijfwaren, snoep, cadeauartikelen, speelgoed

Rebecca Blinq Kappers : www.blinqkappers.nl

Cafetaria Tavor : <http://www.cafetariatavor.nl/>

Most Wanted Tattoo : <http://www.mostwantedtattoo.nl>

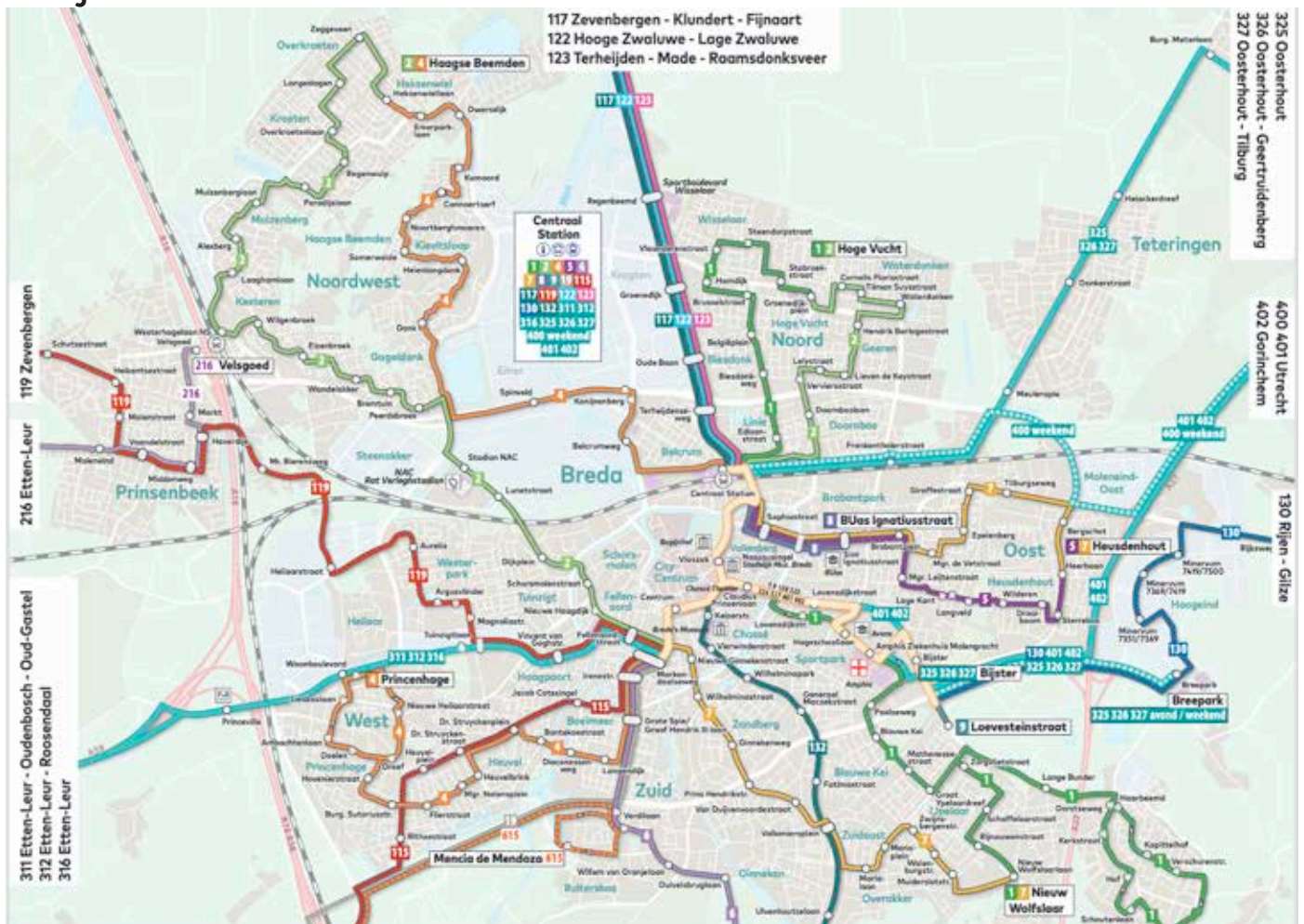
Tex-Mex Streetfood : www.tex-mexstreetfood.nl

Domino's pizza's : www.dominos.nl/winkel/nl-bredakesterenlaan-30550

Cafetaria De Berg : www.cafetariadeberg-breda.nl

Kapsalon Mithoen

Buslijnen Breda

BUURTOMMETJES

Deze drie wandelroutes zijn ontwikkeld door de wandel- en fietspadengroep van 'Haagse Beemden Verbindt'. De route kunt u downloaden door de QR-code te scannen.

Wilt u een gedrukt exemplaar met de uitgebreide routebeschrijving dan kunt u deze verkrijgen bij een van de drie infopunten zie: <https://infopunthb.com/>

BUURTOMMETJE DE BERG 3,0 KM.

De routebeschrijving vindt u op:
<https://infopunthb.com/hbnieuws.nl>
haagsebeemden.nl/activiteiten

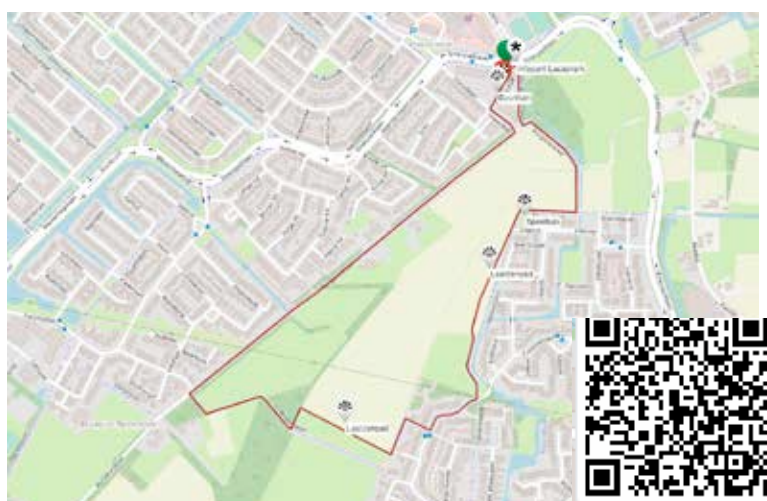
BUURTOMMETJE KIEVITSLOOP 3,0 KM.

De routebeschrijving vindt u op:
<https://infopunthb.com/hbnieuws.nl>
haagsebeemden.nl/activiteiten

BUURTOMMETJE LANDGOEDERENZONE NOORD 2,9 KM.

De routebeschrijving vindt u op:
<https://infopunthb.com/hbnieuws.nl>
haagsebeemden.nl/activiteiten

FIETSTOCHT

FIETSTOCHT HAAGSE BEEMDEN

(± 27 kilometer)

Deze fietsroute is samengesteld en beschikbaar gesteld door de Bethlehemparochie n.a.v. hun 25 jarig bestaan.

De routebeschrijving vindt u op:

<https://infopunthb.com/>

hbnieuws.nl

haagsebeemden.nl/activiteiten

WANDELINGEN

WIJKWANDELING 1.

GAGELDONK – KIEVITSLOOP (EERSTE WOONBUURT)

Lengte/duur: 4 tot 5 km. / ca. 1 ½ uur,

De routebeschrijving vindt u op:

<https://infopunthb.com/>

hbnieuws.nl

haagsebeemden.nl/activiteiten

DIGITALE WANDELING KESTEREN

Lengte/duur: 3,5 km / 1 uur

De routebeschrijving vindt u op:

<https://infopunthb.com/>

hbnieuws.nl

haagsebeemden.nl/activiteiten

WANDELINGEN

WANDELING 1

3,5 KM.

Start op de Somerweide.

Met de rug naar het scoutinggebouw rechtsaf op het Schapenpad. Over het bruggetje linksaf het Moerenpad op. Moerenpad blijven volgen tot aan de Kapel van Gageldonk. Daarachter de Kapeltuin bezoeken. Achter de kapeltuin linksaf het Gageldonksepad op. De Merodeweg oversteken en Binnenweg in lopen. Linksaf naar het Aardrijk en rechtsaf het fietspad volgen, door de tunnel onder de Emerparklaan linksaf het Emerpad op. Bij de volgende tunnel (na Winkelcentrum Donk) weer onder de Emerparklaan door. Donkpad volgen, tot aan Rustenburgpad (links), dit pad helemaal volgen tot aan de Somerweide.

De uitgebreide routebeschrijving vindt u op:

<https://infopunthb.com/>

hbnieuws.nl

haagsebeemden.nl/activiteiten

WANDELING 2.

4 KM.

Start bij Winkelcentrum de Berg.

Linksaf de Kesterenlaan in lopen. 2e straat linksaf de Julie Claesstraat in. 2e straat links de Louise Stratenusstraat in. 1e straat rechts naar Elise van Calcarstraat, deze gaat over in de Petronella Moensstraat.

Neem de 1e straat links het Melkpad op. Na kinderboerderij de Sik linksaf over het bruggetje. Het Kesterenpad volgen tot aan de Burgtsedreef. Hier rechtsaf gaan en aan het einde van dit pad weer rechtsaf, het Walpad op. Doorlopen langs de Westershagelaan tot aan restaurant Merlina. Daarvoor rechtsaf, de Kesterendreef volgen. Na het politiebureau linksaf het Heiningpad op. Bij kruising met Westershagelaan rechtsaf en gelijk weer rechts; Heiningpad gaat over in het Weipad. Daarna linksaf de Kesterenlaan op en doorlopen tot winkelcentrum de Berg.

De uitgebreide routebeschrijving vindt u op:

<https://infopunthb.com/>

hbnieuws.nl

haagsebeemden.nl/activiteiten

WANDELINGEN

WANDELING 3. 6,5 KM.

Start bij de Asterdhoeve (Rietdijk 6).
Rietdijk aflopen in zuidelijke richting, door de wijk Asterd, voorbij tuincentrum Poppelaars linksaf de Achter Emer in. Voor landgoed IJzeren Hek rechtsaf. Aan het einde van dit pad linksaf de dijk op. Langs de Mark (oude trekpad) blijven lopen over de Dijk tot landart kunstwerk van Paul de Kort (uitleg hiervan links op houten brug). Verder lopen over de dijk en bij het hek linksaf slaan. Volg nu het Beemdenbospad tot aan de Asterdhoeve.

De uitgebreide routebeschrijving vindt u op:
<https://infopunthb.com/hbnieuws.nl>
haagsebeemden.nl/activiteiten

WANDELING 4. 4 KM.

Start bij basisschool Burgst Kroeten.
In het verlengde van de Moeraszegge het fietspad volgen de polder in. Linksaf de Brede Straat op. Rechtsaf over een bospad om op de Hooydonkseweg te komen. 2e straat links de Kluisstraat in, 1e straat links de Grintweg op. 2e straat links de Korte Dreef in. Helemaal uitlopen en linksaf de Brede Straat weer in. Rechtsaf bij het rose fietspad, tegenover de Werftseweg en terug naar basisschool Burgst.

De uitgebreide routebeschrijving vindt u op:
<https://infopunthb.com/hbnieuws.nl>
haagsebeemden.nl/activiteiten

LEGENDES UIT DE WIJK

DE ZWARTE HEKSENKATTEN

Het Heksenwiel is een poel in de Haagse Beemden die onpeilbaar diep moet zijn: "As ge d'r 'n stok insteekt, dan kan je die blijven wegdouwen, d'r zit gin bojem in". Iemand (Giel?) moet vroeger met een wagen, bespannen met twee paarden, in deze poel zijn gereden en nooit meer aan het daglicht zijn gekomen. De randen van deze poel zijn inderdaad gevaarlijk, ze brokkelen af. Daarom mochten de kinderen niet bij het water komen en hun ouders waarschuwden: "As ge d'r invalt, komde d'r nooit meer uit". Het was een gevaarlijke plek.

In de negentiende eeuw, toen er veel bomen rond de poel stonden, durfde men niet te praten als men er in het schemerdonker langs moest. Er was dan ook een kattendans. De zwarte heksenkatten dansten in het rond en zongen dan:

*"Hand aan hand,
Poot aan poot,
Giel is dood".*

DE SCHAT VAN HET HEKSENWIEL

Vlakbij de Galgenakkers, precies op het einde van de Burgstsedreef, ligt het Heksenwiel.

Volgens de overlevering van eeuwen, werd daarin een ongelooflijke schat verborgen. Van wie die schat zou zijn daar waren de meningen over verdeeld. Sommige zeiden van de Bokkenrijders die in het Hooghuis gewoond zouden hebben. Anderen beweerden dat dit Tempeliers waren die een schat verborgen hadden. Maar het kon ook dat door de geloofsvervolgingen het goudwerk door de kerken zelf in een grote kist is gedaan, in het wiel is verstopt en is vergeten. Maar elke winter, als men 's avonds rond de open haard elkaar sterke verhalen vertelde, kwam 'de schat van het Heksenwiel' wel weer op de proppen.

Zo kwam het, dat jaren later, enkele boeren afspraken om die schat uit het Heksenwiel op te

vissen. In de week hadden zij geen tijd en daarom kwamen ze samen op zondagmorgen. Zij waren gewend om bij het ochtendkrieken met hun werk te beginnen, dus ook op de dag van de schatvisserij. Na vele uren dregwerk vonden ze de kist, maar oh, wat was die zwaar. Daarom bouwden ze van drie lange palen een soort putmik boven het water en hesen zo de kist stukje bij beetje omhoog. Het was verschrikkelijk zwaar werk en het vorderde zo langzaam dat de ochtend al ver was verstreken toen de kist, druipend van het wier en het water boven kwam.

Op dat moment klonk in de verte de kerkklok voor de laatste zondagsmis. Maar de schatvissers hoorden niets of wilden niets horen en zwoegden door. Het enige dat voor hen nog telde was de kist met de schat van het Heksenwiel. En juist toen ze de kist naar de oever wilden trekken, kwam een grote roodgevlamde haan aanvliegen. De haan landde met uitgespreide vleugels op het topje van de driemik en kraaide: 'de kist zal vergaan, omdat ge niet naar de kerk zijt gegaan'. En de touwen braken, de balken knapten en de kist donderde in de diepte en er is nooit meer iets van teruggevonden.

DE GRENADIER

Dit verhaal speelt zich af rond kerstmis 1813. Het Franse leger trok zich terug voor de oprukkende Pruisen en Russen. Bij dat huisje aan de Leegstraat, de verbindingsweg tussen de Emer en Princenhage werd de grenadier Jantje Voet op wacht gezet en vergeten af te lossen. Hij wist niets beters te doen, dan zijn post niet te verlaten en is er door de koude gewoon doodgevroren. De mensen van de streek hebben hem toen daar maar begraven en later op zijn graf er een grote houten grenadier bijgezet.

Deze houten afbeelding bevindt zich nu in het Breda's Museum. Ze heeft jarenlang naast de ingang van het oude museum op de Bredase Grote Markt gestaan.

LEGENDES UIT DE WIJK

DE BOKKERIJDEERS OP GAGELDONK

De een zegt dat er vroeger paters op Gageldonks Hooghuis hebben gewoond, de ander zegt dat het Bokkerijders geweest zijn. Weer een andere bron meldt dat er Tempeliers hebben gewoond. Tegelijkertijd kunnen er natuurlijk nooit geen paters, Tempeliers en Bokkerijders gewoond hebben. Misschien de paters eerst en daarna veel later de Bokkerijders, wie zal het precies weten te vertellen.

Volgens mijn vader en die had het weer van zijn grootvader hebben er op het Hooghuis nooit paters gewoond, maar wel heeft het Hooghuis verschillende keren achter elkaar een paar jaar leeg gestaan en in zo'n tussentijd zouden er volgens hem de Bokkerijders in zijn samengekomen.

Volgens de verhalen van oudere mensen hebben zij vooral bestaan in de tijd dat Brabant een generaliteitsland was, dat was in de tweede helft van de zeventiende en bijna de gehele achttiende eeuw.

Het waren slechte kerels, die met de duivel samen spanden en 's nachts op hun vliegende bokken er op uit trokken om vooral kerken en kapellen te beroven. Ook doorkliefden zij bij tijd en wijle zo maar voor de lol de lucht - vooral in de eerste nacht, bij nieuwe maan waarbij ze late wandelaars de schrik op het lijf joegen door laag over hun hoofden te scheren.

De mensen waren dan ook doodsbang voor deze mannen, die met de duivel bepaalde afspraken hadden en aan Lucifer zelf hun macht ontleenden. Vanuit het Hooghuis ondernamen zij hun strooptochten door de gehele Baronie en de schatten die zij geroofd hadden bewaarden zij op de bovenste zolder van 't Hooghuis. Toen de Franse soldaten op het einde van de achttiende eeuw Brabant binnentrokken en ook Breda veroverden, hebben zij ook schoongemaakt in de poorttoren van het Hooghuis, maar de bokkerijders hadden al enkele dagen van te voren het goud en zilver van de

zolder gehaald en in kisten en balen in de Heksenweel laten zakken. Weer anderen vertellen dat deze grote schat – nog steeds op de bodem van de Heksenweel rust – door de pastoor van de parochie Sint Martinus in 1648, toen hij zijn kerk aan de Protestanten moest afgeven, daar begraven is. Er is wel eens geprobeerd om deze schat weer op te vissen, maar dat is weer een ander verhaal. In ieder geval als ge met oudere mensen nog over de Bokkerijders van Gageldonk wilt spreken, dan zal dat niet meevallen, want ze zijn er nog steeds bang van!

Door Jos van Rosmeulen.

Naverteld door Herman Dirven

DE DUIVEL EN HET BEELDJE

Het Hooghuis is in één nacht gebouwd, natuurlijk door Heintje Pik, de duivel. In één nacht stond het gebouw er, met het hoge dak en de poorten en al wat er aan en in is. De duivel bleef er wonen, angst verwekkende en onheil stichtende in de hele streek. De mensen riepen de pastoor. Deze kwam om de duivel te verdrijven. Onder het uitspreken van bezweringen klom hij tot op de bovenverdieping. Hij baande zijn weg door almaar wijwater te sprenkelen, terwijl een regen van verwensingen door de duivel over hem uitgestort werd. Voortgaande met zijn gebeden sprenkelde de pastoor nog meer wijwater in het rond terwijl hij zwaaide met zijn kruisbeeld. Toen werd het de duivel te machtig: hij nam de vlucht door het zoldervenster en sprong uit de hoogte naar beneden. Hij kwam terecht in een stuk grond waarop sindsdien niets meer wil groeien en dat men nu 't Hol noemt.

Ten teken dat het Hooghuis nu aan de macht van de duivel ontruikt was, maakte men een nis boven de grote poort, om er een beeld van de Heilige Dymphna in te zetten. Er werd een heel mooi beeld gemaakt, vol vergulsel en dit werd met veel eerbied in de nis geplaatst. Maar de volgende morgen lag het in stukken op de grond. Na enige tijd werd er een tweede beeldje gemaakt en zo mogelijk met nóg meer eerbied in de nis

LEGENDES UIT DE WIJK

gezet. Ook dit onderging hetzelfde geheimzinnige lot. Zo maakte men ten derde male een prachtig beeld dat opnieuw met grote ceremonie boven de poort aangebracht werd. En opnieuw lag het de volgende morgen aan gruzelementen op de grond. Toen hebben de mensen de nis verder maar leeg gelaten, want een heiligenbeeld voelt zich blijkbaar niet thuis aan de gevel van het Hooghuis dat immers door de duivel gebouwd is.

P.S.: Blijkbaar gelooft de H. Dymphna niet meer aan de duivel, want ze staat nu tenminste al weer heel wat jaartjes in de nis!

NB: Dit verhaal vindt U, met nog zeer vele andere, in Jac. R.W. Sinnighe: *Spokerijen in de Baronie van Breda, Zaltbommel, 1974, blz. 47.*

DE HEER VAN BURGST

De heer van Burgst was vroeger een machtig man. Hij stond rechtstreeks onder de hertog van Brabant en was dus eigenlijk van 't zelfde kaliber als de heer van Breda, alleen hij bezat wat minder grond. Nu was er driehonderd jaar geleden eens zo'n heer, die dit ook wel eens wilde bewijzen en daarom ging hij "echt baas" spelen in zijn gebied. Hij kreeg het steeds hoger in zijn bol en begon zelfs recht te spreken. Op 'n keer vonden z'n knechten een landloper, in feite een echte sukkelaar, want hij was zo mager als een lat. Maar de heer van Burgst was gewoonweg in de zevende hemel, want dan zou hij eindelijk eens "recht" kunnen spreken.

Het lot van de sukkelaar werd bepaald en wekenlang van te voren stond de galg al op een hoog stuk veld, zodat iedereen het goed zou kunnen zien. Op de bewuste zondagmiddag werd de veroordeelde naar het terrein gebracht. Zijn hoofd ging door de strop en het plankier werd onder zijn voeten weggetrokken, maar hoe gek het ook klinkt, het sterke dikke touw brak en de vent viel op de grond. Heel het toegestroomde volk lachte natuurlijk de "heer van Burgst" uit, die hierdoor ook voorgoed van z'n "ophangen" genezen was, maar het hoge perceel bleef te allen tijde "Galgenveld of Galgenakker" heten.

DE ERFENIS VAN MIJNHEER VERSLUYS

Het zal zowat een jaar of twee geweest zijn, voordat mijn grootvader zou trouwen, dus omtrent 1841, dat hij, Kees van Rosmeulen, samen met mijnheer Matthieu Versluys weer eens op jacht was. Het lukte die dag niet zo best en ze hadden al enkele uren gelopen, toen mijnheer Versluys zei: "Beste Keeseman, ik ben doodop, laten we 'n half uurtje uitrusten". "Da's best", zei mijn grootvader en hij keek eens rond. "Kijk daar staan twee knotwilgen, daar kunnen we er ons gemak eens van nemen".

En ze trokken samen in de richting van die bomen en gingen ieder tegen 'n stam zitten. Mijnheer Versluys trok z'n veldflacon uit z'n achterzak, nam er een slok uit en vroeg aan mijn grootvader of die ook wat lustte. Toen Keeseman hem de fles terug gaf zei de kasteelheer: "Keeseman, nou moet je eens goed luisteren. Ge weet dat ik geweldig rijk ben. Ik bezit – denk ik – wel een miljoen. Nou ben jij gene stommerik en ook mijn beste vriend, die ik hier heb. En daarom moet wat ik nou vertellen ga, werkelijk onder ons blijven. Ge moet namelijk weten dat ik mijn testament aan het schrijven ben en daar heb ik jou helemaal niet in vernoemd. Ge krijgt dus geen cent van mij, want ik wil jou heel wat leed besparen. Kijk, dat zit zo, dat testament van mij zit zo in mekaar, dat mijn erfgenamen waarschijnlijk flink aan het procederen zullen gaan. En als ik het nou zo bekijk, dan zullen ze daar heel wat jaren over doen. Ondertussen staat mijn kasteel op De Emer al die jaren leeg en zal het snel achteruit gaan, zo erg dat ze het 'n jaar of tien na mijn dood maar beter zullen kunnen afbreken, dan nog trachten op te knappen. Ge weet, dat mijn oom, waarvan ik dit kasteel heb geërft, altijd al gezegd heeft dat het kasteel, zolang het zal bestaan, altijd bewoond zal moeten worden door een echte Versluys. En die zijn er na mijn dood geen meer, zodat het kasteel dan maar moet verdwijnen. Ja, Keeseman ze zullen jaren en jaren lang nog liggen te krakelen over al dat geld en dat wil ik je besparen. Maar één ding wil ik jou vragen, dat ge na mijn dood erop toe zult

LEGENDES UIT DE WIJK

zien, dat ik ook begraven word in de grafkelder bij mijn oom en op mijne steen moet precies dezelfde tekst komen als bij hem, alleen de datum mag natuurlijk verschillen. En nou geen woord meer erover, komop we gaan verder, misschien lukt het nou beter met de jacht dan toen straks”.

DE GALGENAKKER OP BURGST

Op Burgst is een groot perceel grond dat Galgenakker heet. Tijdens een enquête van de werkgroep Haagse Beemden in dit gebied kregen wij diverse antwoorden zoals:

- Op de Galgenakker zijn heel lang geleden twee mensen opgehangen.
- Hier werden vroeger mensen opgehangen.
- Op de Galgenakker groeiden zware eiken (ook wel: er groeien masten)
- De Galgenakker is in de crisisjaren als werkverschaffing afgegraven. Hierbij werden kipkarretjes gebruikt. Eerst zijn de masten geroid. Men vond er, buiten twee zandsteenblokken, niets.
- Hier zijn Keren en Van Peer opgehangen in de “Galgenmast”.

Na rechtspraak op de Cingeltjes hing men hier de ter dood veroordeelden op.

Op Galgenakker werd rechtspraak gedaan, er werd wel eens een hand afgehakt.

Ook bij de ijverigste nasporingen hebben wij (heemkundekring Haagse Beemden) nooit een massaal gebruik van de Galgenakker kunnen vinden als dodenakker of terechtstellingsplaats. Het enige wat volgens een akte van 19 sept. 1659 uit het archief van de heerlijkheid van Burgst blijkt is dat er op de Cingeltjes een menselijk geraamte is gevonden waarbij “een seer groot yseren bout met twee grote ysere boeyen ende drie ysere pinnen, daer innen gegraveert, geheel out synde”.

Bovendien verklaarden oude lieden in die tijd aan de heer van Burgst, dat een van diens voorgangers, Jacob de Wilde, er omstreeks 1569 een man had doen ophangen als straf voor diens misdaden.

DE WOLF EN HET SCHAAP VAN GAGELDONK

De kapel van Gageldonk is al zeer oud, zeker al 400 jaar en misschien zelfs ouder. In de tijd dat dit verhaal speelt stond ze nog niet zo lang, waar ze nu staat, namelijk op de kleine Hazenberg, want daarvoor had de kapel van Gageldonk korter bij het oude kasteel van Gageldonk gestaan.

In die tijd dat ons verhaal speelt, het zal in het midden van de zestiende eeuw zijn geweest, werd de streek nog dikwijls gemaakt door wolven. Het waren geen wolven die in groepen samenleefden, zoals je dat wel hoort van wolven in Siberië of Noord Rusland, maar alleen levende wolven, die hun eigen jachtgebied hadden. Normaal kwamen zij niet te dicht bij de huizen van de mensen, maar als ze echt honger hadden, dan durfden ze bijna alles.

Het dorpsbestuur loofde dan ook dikwijls flinke prijzen uit voor elke dode wolf, die men bij de Schout kwam brengen. Maar het middel was dikwijls erger dan de kwaal, want heel wat wolvenjagers lieten wijfjes die met een nest jongen zaten mooi in leven, want ze moesten zo vinden zij, ook aan de toekomst denken.

Afijn om een lang verhaal kort te houden, er doken nog dikwijls wolven in de streken op en de boeren waren maar wat kwaad op deze dieren, die nergens voor terug deinsden.

Zo was er in de buurtschap Gageldonk al enkele weken een oude wolf aan het rondsluipen, die dan weer een paar kippen en dan weer enkele eenden 's nachts weggehaald had. Het spreekt dan ook vanzelf dat de boeren voortaan elke avond al hun vee goed opsloten in hokken en schuren en zelfs het erf extra afmaakten, om de rondsluipende wolf geen schijn van kans te geven. Al enkele dagen ging het bijzonder goed, want er werd niets meer vermist, totdat ...

En hier laten we graag Hub. Kunst verder aan het woord, die in zijn serie “De laatste horengalm”(uitgegeven te Zundert, november 1968) de geschiedenis van de wolf en het schaap van Gageldonk bijzonder aangrijpend verteld heeft.

LEGENDES UIT DE WIJK

Het gras stond die zomer, na enkele frisse regenbuien, weelderig en sappig te blinken op den Hazenberg. Dicht bij de kapel graasde een schaap van een nabijwonende boer. Des morgens had hij een paal in de grond geslagen en met een touw een halsband het schaap eraan vastgelegd. Zo kon het dier een flinke kring bestrijken en kaal scheren met z'n gulzige tong en tanden. De boer ging tevreden aan z'n werk en 't schaap genoot, zoals een schaap genieten kan van 'n malse gras- en klaverweide. De middag kwam en over de struiken op den Hazenberg kwamen de zonnestralen al lager dalen. Plots werd het schaap onrustig. Het had iets horen ritselen en speurde gevaar! Een wolf, hongerig op zoek naar een prooi, had zich al dichter en dichter gewaagd nabij de boerenerven. Hij had het schaap bemerkt en sloop al naderbij. In uiterste doodsnoed sprong het schaap al blatend op en trok en rukte aan het touw. Tot z'n geluk gaf de paal, niet al te vastgeslagen, méé en juist toen Izegrim z'n gretige tanden wilde drijven in 't malse vlees, raakte het dier vrij en met paal en al sprong het weg, achtervolgd door de wolf. De deur der kapel stond open. Het schaap vloog naar binnen, maar de wolf rende het achterna. Het kletterde en rammelde aan de voet van 't Maria-beeld, want in doodsangst maakt ook een schaap rare sprongen.

Hoe het kwam, kon geen der boeren van Gageldonk die 't later vertelden, in alle bijzonderheden begrijpen, maar..... na enkele ogenblikken stond het schaap hijgend en trillend weer buiten en trok en trok aan het touw. Maar de wolf zat binnen gevangen, want de slingerende paal had met een harde slag de deur weer tot op een kiertje dichtgebotst ... Het schaap blaatte en blaatte, zo klaaglijk dat heel de Hazenberg het wel horen moest. Met hooivorken en dorstvlegels kwamen de boeren aangelopen en al spoedig lag de wolf neergeveld bij de ingang van 't kapelletje.

De boze daad brengt het boze loon en de onnozelheid overwint, soms in 't leven de duivels sluwheid.

GEEF MIJ HET BROOD VAN JOUW PEERD, KEESEMAN

Toen mijn grootvader nog maar net een klein jaar getrouwd was en zijn vrouw Klasientje Huysmans nog maar 'n paar dagen haar eerste dochtertje Katrien had gekregen werd zijn buurman en vriend Mijnheer Matthieu Versluys van Kasteel De Emer vreselijk ziek.

Met schrikkelijke pijnen lag hij in bed en zijn dokter bleef dag en nacht bij 'm waken. Keeseman, want zo heette mijn grootvader, ging naar het kasteel om mijnheer Matthieu op te zoeken, maar verder als de voordeur kwam hij niet. Hij werd gewoon niet binnengelaten.

En Keeseman vond dat vreselijk erg, want hoeveel keren waren ze samen wel niet op jacht geweest en had mijnheer Matthieu hem dan verteld over vrijmetselarij, de dood en dergelijke zaken. Maar hoe hij ook probeerde, de dokter liet hem niet binnen. Op n'n keer, toen Keeseman weer eens geprobeerd had bij het ziekbed toegelaten te worden en aan de deur was afgewezen, liep hij langs de kasteelgracht, toen hij ineens uit een openstaand raam boven hoorde roepen: "Och Keeseman, toe Keeseman, breng me toch 'n stukske brood, al is het maar van oew peerd" en eventjes later nog eens: "Keeseman, toe Keeseman, breng me toch 'n stukske brood". De rest verstond hij niet meer, want het raam werd met 'n harde smak dichtgesmeten. Keeseman, die nou niet zo bang was uitgevallen, liep weer naar de deur en klopte opnieuw aan. Eventjes later werd de deur op 'n kier opengedaan door een lange magere man, met 'n wilde zwarte haarbos. "Wat moet je landman", zei die vreemde heer, die Keeseman nog nooit gezien had. "Ik ben de buurman van mijnheer Versluys en wij zijn samen dikwijls gaan jagen, zei Keeseman en nou hoorde ik hem roepen dat ie honger had en wilde ik hem ook graag eens effekes gaan bezoeken".

"Maar beste landman, antwoordde de vreemde sinjeur, je weet toch dat mijnheer Versluys heel erg ziek is. Het is zelfs besmettelijk en daarbij

LEGENDES UIT DE WIJK

heeft hij ook nog vele kwalijke koortsen en ligt hij meestal te ijlen, te lasteren en te vloeken. Nee dat kan ik niet toelaten" en de deur werd voor Keeseman toegesmeten.

Een paar dagen later stierf mijnheer Versluys, maar als ge dacht dat 't toen zou zijn afgelopen met hem, dan heb je het wel mis. Luister dan maar eens naar het derde verhaal.

HET IJZER HEK

'Het IJzer Hek', een pachtboerderij in het noorden van de Haagse Beemden, zou zo zijn genoemd omdat er op het terrein

van deze hoeve een ijzeren hek aan de Mark stond, waarbij de schippers die de rivier bevoeren konden aanleggen.

Daar woonde indertijd een boer die twee volwassen knechts had. Een van beiden had bij de huzaren gediend en kon bijzonder goed met een sabel overweg.

Op een vroege morgen zag die boer dat er een spijl uit het keldergat was gebroken en toen wist hij hoe laat het was. 't Was slachmaand (november) en rovers ging 's nachts de boerderijen af om het spek uit de kelder te halen. Daarom hadden de oude boerderijen ijzeren stangen voor de keldergaten. De pachter van 'Het IJzer Hek' begreep dat de schelmen door het weifelend daglicht waren verrast en dat ze de volgende nacht terug zouden komen om hun karwei af te maken. In die nacht zaten de boer en zijn knechts in de kelder en hij zei: "Goa oan wierskaanten oan 't keldergat stoa" en de ene knecht had zijn sabel bij de hand. Toen hoorden ze dat de roverkapitein zei: "Piet, gij zijt de dunste, ge kunt er wel deur, denk ik". Piet stak zijn kop erdoor en de knecht met de sabel sloeg hem rats de kop af. Toen zeiden de andere boeven die buiten stonden: "Allee jonge' veuruit!", maar hij gaf geen teken van leven meer. 't Was pikkedonker en ze konden niet zien wat er was gebeurd, maar ze trokken hem naar buiten en zagen eerst toen

dat zijn kop eraf was.

Ze hebben zijn lichaam stilletjes meegenomen en ergens begraven en de boer zei tegen zijn knechts: "Hou dat zo moar stil, dat is 't beste". Want een rechtszaak gaf maar oponthoud en je werd er niet wijzer van.

HET SPOOKHUIS OP 'BURGST'

In een huisje op het landgoed 'Burgst' in de Haagse Beemden woonde Bouduin, een vreemde sinjeur die in toverboeken las en het daarom kon laten donderen en weerlichten op klaarlichte dag. Eens ging een boer uit de buurt naar hem toe om wat meer over die toverkunsten te weten te komen, maar zijn vrouw, die de zaak niet vertrouwde, had tevoren stilletjes wijwater in zijn klompen gegoten om hem tegen het kwaad te beschermen. Bij het huisje gekomen, klopte hij op de deur die vanzelf openging, zonder dat er iemand achter stond. Hij stapte verder en toen hij niemand zag, riep hij: "Wie hét de deur opengedoan of is er soms niemand?" "Jawel", riep een stem, "moar loat oew klompen veur de duer stoan". Dat is hier een deftige bedoeining, dacht de boer en hij ging op kousenvoeten naar binnen. Opeens stond er een heel lange vent voor hem, helemaal in het zwart. Alleen zijn handen en zijn gezicht waren vuurrood en Bouduin was nergens te bekennen. "Tjoa", zei de boer, "'t is dat ik oew gebuur ben, hé meneer en doarum kum ik 's kijken".

"Nou", antwoordde die fijne meneer, "doar doe de goed oan. Goa moar bij 't vuur zitte, want 't is hier zo koud". Dat vond de boer wel vreemd, want het was een warme dag omtrent Maria-Hemelvaart, maar hij deed het toch. Toen hij eenmaal zat, begon die fijne meneer hem te vertellen hoe goed het was om rijk te zijn, geld als water te hebben en nooit meer pacht te hoeven betalen. "Allemaal goed en wel", zei die boer, "moar hoe mot da' allemaal?" "Als ge mij oew ziel geeft", antwoordde de zwarte, "is de zaak beklonken". Toen begreep de boer dat hij bij de duivel te gast was en hij wilde hard weglopen, maar de duivel kon hem nog net vastgrijpen. De boer viel plat over de plavuizen, kon nog net in de openstaande deur zijn klompen pak-

ken en daarmee sloeg hij naar de duivel en raakte hem op zijn kop. Er volgde een geweldige slag en een gesis of een grote brand werd geblust en het stonk verschrikkelijk naar solfer en pek, want de duivel kan nu eenmaal niet tegen wijwater.

Jan Klomp, zoals men hem voortaan in de buurt noemde, was gered, maar van Bouduin heeft niemand ooit meer gehoord: die had de duivel wel te pakken.

Sindsdien heeft het spookhuis op 'Burgst' lange tijd leeg gestaan en ten slotte is het afgebroken.

LANGENAAR, DE TOVENAAR VAN 'BURGST'

Een eeuw geleden woonde op huize 'Burgst' in de Haagse Beemden een eigenaardige man: meneer Langenaar, die toveren kon. Dat hebben velen aan den lijve ondervonden.

Als de boerinnen terugkwamen van de Boterhal in Breda zagen ze opeens hun weg versperd door een brede sloot die vol water stond. Ze tilden hun rokken op om niet nat te worden en Langenaar had plezier voor tien, want er was helemaal geen sloot te bekennen.

Een dochtertje van pachter Van Steen kwam eens langs 'Burgst' toen ze daar op het pad een gloednieuwe, zilveren rijksdaalder vond, die ze gauw in een zak van haar schort stopte. Een eindje verder kon zij haar nieuwsgierigheid toch niet bedwingen en ze wilde nog eens naar die mooie rijksdaalder kijken. Maar hoe ze ook in haar zakken zocht, ze vond geen zilveren rijksdaalder meer. "Joa", zei haar vader, "die heer het oe natuurlijk da' kunstje vertoond".

Een andere keer was dat meisje met haar zusje aan het spelen, toen een van beiden opeens zei:

"Kijk doar 's, dé schoon poeske zitten". Nauwelijks had zij dat gezegd of er kwamen wel vijftien, tweintig katjes rond hen zweven en ze wisten niet hoe vlug ze weg zouden komen. Thuis vertelden ze wat ze hadden gezien en hun ouders vroegen of ze soms iemand in de buurt hadden opgemerkt. "Joa", zeiden ze, "we hebben diejen meneer van het kasteel in de dreef gezien en we hoor-den 'm op 'n fluitje bloazen". "Joa", zei hun vader, "diejen meneer kent 'n kunst om de kattekes in het rond te loaten zweven".

Meester Van de Brule moest een laars aanpassen bij meneer Langenaar en toen bleek dat de laars niet goed zat, zei de kasteelheer: "Trek 'm uit, trekken moar" en het been schoot los met de laars en het bloed stroomde over de vloer. Toen zette meneer Langenaar zelf zijn been weer aan, maar Van de Brule heeft sindsdien geen gezond uur meer gehad.

De grootvader van Swart werkte op 'Burgst' en eens kon hij de weg niet meer terug vinden en in het aardedonker heeft hij de hele nacht in de wei op Kesten rondgekropen. Op de terugweg, 's morgens, volgde hem een briesend, koolzwart paard en toen hij zijn huis binnenviel, stak het dier zijn hoofd tussen de deur. "In Godsnaam, dat beest weg", zei grootmoeder Swart en ineens was het paard verdwenen: tegen God is geen tovenaer bestand.

Op zekere dag kwam meneer Langenaar thuis, waar de meid druk bezig was te boenen en te dweilen. "Je bent een heel beste dienstmeid", zei hij, "maar je moet niemand binnenlaten als ik er niet ben". De meid ontkende bij hoog en laag dat ze een vreemdeling in huis had gehaald, maar meneer Langenaar geloofde het niet en ze moest van hem in de bedstee kijken en ja, daar lag een groot zwart beest!

ROPSENBOS

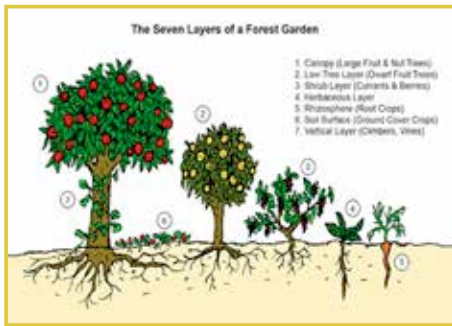
Een groep wijkbewoners heeft sinds 2016 het braakliggend terrein langs het Kesterenpad, dat grenst aan het terrein van de kinderboerderij De Sik stap voor stap ontwikkeld tot een voedselbos. Een voedselbos is een manier van voedsel verbouwen, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de natuurlijke ontwikkeling van een bos. Een

voedselbos kan, als het zich heeft ontwikkeld, een grote variatie aan voedsel opbrengen, zoals diverse soorten bessen en vruchten, noten, (blad)groenten en kruiden.

Het terrein, dat vroeger bekend stond onder de naam "Ropsenaker" heeft de naam "Ropsenbos" gekregen. Het is de bedoeling dat het Ropsenbos in de toekomst toegankelijk wordt voor mensen uit

de omgeving. Op den duur kan ieder, die dat wil er wandelen en voedsel verzamelen. Er zijn in-

middels ruim 200 bomen en struiken geplant van 30 verschillende soorten. Zo zijn er walnoten, appels, peren, kweeperen, abrikozen, nashiperen, perziken, kersen, mispel, rode bessen, zwarte bessen, kruisbessen, appelbessen, hondsroos en duindoorn aangeplant. Op het terrein stonden al diverse hazelaars en een tamme kastanje, waar jaarlijks kastanjes van worden geoogst. Ook groeit er daslook en veel hop, waarvan de scheuten worden geoogst.

Wie mee wil helpen het voedselbos verder te ontwikkelen kan een berichtje per e-mail naar Joost Barendrecht sturen: info@jbda.nl. Ook kan men de ontwikkelingen volgen op facebook: www.facebook.com/Ropsenbos-902540259828840

Wat is een voedselbos?

Een voedselbos is een door mensen gecreëerde plantengemeenschap met een hoog aantal eetbare soorten. Hierbij wordt slim gebruik gemaakt van de principes die kenmerkend zijn voor een natuurlijk bos. In een natuurlijk bos wordt het vocht goed vastgehouden, is de bodem rijk aan organische stof en bevat de bodem voldoende voedingsstoffen. In een volgroeid bos vindt een enorme productie plaats van biomassa, met name in de vorm van hout, blad en een grote verscheidenheid van voedsel waaronder vruchten en noten. Dit hoge productieniveau wordt bereikt zonder gebruik van externe inputs als (kunst)mest of bestrijdingsmiddelen. Desondanks komen er géén plagen voor. Het systeem heeft ook bewezen droogte goed te kunnen doorstaan. Een bos heeft immers geen kunstmatige beregening nodig. Een belangrijk kenmerk van een voedselbos is dat er vooral gebruik wordt gemaakt van vaste planten. Er wordt dus niet ieder jaar geploegd of gespit om opnieuw gewassen in te zaaien. Het bodemleven wordt hierdoor niet verstoord en zo ontstaat een optimale voedingsbodem voor een rijke oogst zonder veel inspanning. De natuur doet het werk!

KERSVERSE VLAG VOOR HAAGSE BEEMDEN

Mike Hermans kwam met het plan voor een wijkvlag. Vrijwilligers van 'Haagse Beemden Verbindt' organiseerden een ontwerp wedstrijd. De organisatie kreeg 16 ontwerpen toegestuurd die zeer divers waren. Het ontwerp van **Hein de Vree** sprong er uit als winnaar. Hein geeft de volgende onderbouwing voor zijn ontwerp:

- de golvende lijn symboliseert het ietwat glooiende landschap
- het blauwe deel daarvan verbeeldt het vele water in de wijk
- het witte deel verbeeldt de kronkelende wegen die door de wijk lopen
- de witte weg volgt het blauwe water wat verwijst naar de manier waarop onze wijk is gebouwd met oog voor het behoud van het landschap
- de weg voegt zich in veel gevallen naar het bestaande water
- de lichtblauwe lucht steekt hier helder bovenuit.
- de lichte kleuren geven een fris gevoel wat past bij de landelijke buitensfeer van onze wijk.

foto: Bianca Tonnet

- tenslotte verwijzen de drie Andreaskruizen naar het wapen van Breda. De kruizen staan voor rechtspraak en verbinding.

Tijdens het Haagse Beemden Festival op 11 juni 2022, waarmee de 45ste verjaardag van onze wijk werd gevierd, is de Haagse Beemden vlag onthuld door wethouder Arjen van Drunen.

De wijkvlag is in twee formaten te koop bij de info-punten van 'Haagse Beemden Verbindt':

- kantoor Alwel, Katerdonk 38
- inloop 'De Verbinding', Alexberg 2a
- Lucaskerk, Tweeschaar 125

GBGZ wil een vangnet bieden voor jongeren waarbij het opgroeien in deze complexe, snel veranderende maatschappij niet vanzelfsprekend is. Deze jongeren kunnen een steuntje in de rug gebruiken. Iemand die er voor ze is, ze serieus neemt, naar ze luistert, maar vooral iemand die kijkt naar de dingen die ze wel kunnen in plaats van naar de dingen die ze niet kunnen.

GBGZ biedt een veilige, lerende omgeving waar zowel jongens als meiden een luisterend oor kunnen vinden, zichzelf kunnen zijn en door onze vormende manier van werken kunnen ze zich ontwikkelen en ontplooiën als vrijwilligers in de wijken. Wij zorgen ervoor dat jongeren die aan de zijlijn staan weer meedoen, een stem krijgen en actief meedoen. Dit doen we door de inzet van positieve rolmodellen waar de jongeren zich mee kunnen identificeren en tegenop kunnen kijken. De grote broer en zus-aanpak heeft verschillende doelen: samen met de jongeren de veiligheid in de wijk bevorderen, voorkomen van jeugdoverlast, jongeren toekomstperspectief bieden en verbeteren van banden tussen groepen in de wijk.

Grote broers zijn jongens in de leeftijd van 14 t/m 23 jaar. Grote zussen zijn meiden in de leeftijd van 16 t/m 23 jaar. Zij willen een positieve bijdrage leveren aan de leefbaarheid binnen de wijk waar zij actief zijn, en vaak ook zelf vandaan komen. Jon-

Wijkbeheerders:

Juul Peters, Barbara van Essen en Theo van de Gruiter zijn de wijkbeheerders van de Gemeente Breda. Zij zijn vanuit de Gemeente het aanspreekpunt voor de Haagse Beemden en Prinsenbeek en werken samen met bewoners en professionals aan het verbeteren van de leefbaarheid. Dit doen zij op verschillende thema's die belangrijk zijn voor de bewoners. Om erachter te komen wat deze thema's zijn gaan de wijkbeheerders in gesprek met verschillende betrokken bewoners en partijen in de wijk zodat de behoefte van de wijk bepaald kan worden en er met een wijkgerichte aanpak het verschil kan worden gemaakt.

In contact komen met jouw wijkbeheerder? Neem contact op via 14076 of <http://www.breda.nl/contact> en vraag naar één van de wijkbeheerders.

geren kunnen zichzelf aanmelden. Een deel doet dit als vrijwilligerswerk en een ander deel loopt stage. GBGZ werkt vraaggericht. Zij zijn dagelijks actief in de wijken en kijken waar behoeften of kansen liggen om daar door middel van sociaal-culturele activiteiten op in te spelen. Tijdens het straatwerk brengen ze in kaart wat er leeft en speelt in een wijk. Ook spreken ze andere jongeren aan op hun gedrag of maken gewoon een praatje met wijkbewoners. De grote broers en zussen hebben een belangrijke signaalfunctie. Ze proberen moeilijk bereikbare jongeren meer bij de wijk te betrekken. Het is een positieve, opbouwende aanpak met de nadruk op de ontwikkeling van jeugdigen. Door dit te koppelen aan vragen en behoeften vanuit de wijk is er ook meerwaarde voor de buurt. De grote broers en zussen worden gecoacht en getraind op hun vaardigheden en competenties. Er vindt maandelijks een statusgesprek plaats waarbij onder andere zelfreflectie, scholing, privéomstandigheden, activiteiten, bijeenkomsten en leerdoelen worden besproken. Bovendien wordt gewerkt met een statusstelsel waarin de jongeren kunnen doorgroeien naar meer vaardigheden, competenties en verantwoordelijkheden.

Openingstijden:

Maandag t/m vrijdag van 14:00-20:00

Pedagogisch medewerkers:

- Ray Mathijssen /
R.Mathijssen@gbgz-breda.nl /0657819293
 - Jojanneke Hoogers /
J.Hoogers@gbgz-breda.nl / 0640751739
- www.gbgz-breda.nl

Aantal huizen in de Haagse Beemden

Gageldonk	2.371
Kesteren	668
Muizenberg+Paradijs	1.240
Heksenwiel+Asterd	1.965
Kroeten	917
Overkroeten	1.302
Kievitsloop	1.774
Emer	27
Hage Beemd+Klein Overveld+Groene hart	78
totaal aantal huizen	11.342

Er zijn drie **woning aanbieders** actief in de Haagse Beemden:

- Wonen Breburg: www.wonenbreburg.nl
- Alwel: alwel.nl
- Laurentius: laurentiuswonen.nl

